

**UNIVERZA NA PRIMORSKEM
PEDAGOŠKA FAKULTETA**

MAGISTRSKO DELO

NINA KRISTANC

KOPER 2019

UNIVERZA NA PRIMORSKEM

PEDAGOŠKA FAKULTETA

Magistrski študijski program druge stopnje

Inkluzivna pedagogika

Magistrsko delo

**IZZIVI UČITELJEV PRI DELU Z NADARJENIMI
UČENCI**

Nina Kristanc

Koper 2019

Mentorica:

doc. dr. Mojca Kukanja Gabrijelčič

ZAHVALA

Rada bi se zahvalila svoji mentorici doc. dr. Mojci Kukanji Gabrijelčič za strokovno svetovanje, potrpežljivost in spodbudo pri nastajanju magistrskega dela.

Zahvalila bi se staršema, ki sta me skozi ves čas študija podpirala in mi stala ob strani.

Hvala tudi Petri Trček in Valentini Kocjančič za pomoč, motivacijo in vse lepe trenutke, ki smo jih preživele skupaj.

Hvala vsem ostalim, ki ste mi kakor koli pomagali pri izdelavi magistrskega dela.

IZJAVA O AVTORSTVU

Podpisana Nina Kristanc, študentka magistrskega študijskega programa druge stopnje Inkluzivna pedagogika

izjavljam,

da je magistrsko delo z naslovom Izzivi učiteljev pri delu z nadarjenimi učenci

- rezultat lastnega raziskovalnega dela;
- so rezultati korektno navedeni in
- nisem kršila pravic intelektualne lastnine drugih.

Podpis:

V Kopru, dne

IZVLEČEK

V magistrskem delu smo raziskovali, s kakšnimi izzivi se srečujejo osnovnošolski učitelji pri delu z nadarjenimi učenci ter kakšna stališča imajo do tovrstne skupine otrok.

Magistrsko delo je sestavljeno iz teoretičnega in empiričnega dela. V teoretičnem smo na podlagi strokovne literature predstavili nadarjenost in talentiranost, opisali smo osnovne profile nadarjenosti ter značilnosti nadarjenih in dvojno izjemnih učencev. V nadaljevanju smo opisali postopek odkrivanja nadarjenih učencev ter načine dela z nadarjenimi in dvojno izjemnimi učenci. Teoretični del smo zaključili s predstavitvijo vloge učitelja nadarjenega učenca ter nekaterimi subjektivnimi teorijami, ki jih imajo v odnosu do nadarjenih otrok.

V empiričnem delu je predstavljena raziskava, katero smo izvedli s pomočjo anketnega vprašalnika. Ta se je nanašal na raziskovanje nekaterih izzivov, s katerimi se osnovnošolski učitelji srečujejo pri delu z nadarjenimi učenci. Želeli smo ugotoviti, kakšna stališča imajo učitelji do nadarjenih učencev ter kje potrebujejo največ pomoči.

Povzemamo, da imajo tako razredni kot predmetni učitelji večinoma pozitivna stališča do nadarjenih učencev. Ugotovili smo, da se učitelji čutijo najmanj usposobljeni za prepoznavanje dvojno izjemnih učencev in na tem področju potrebujejo tudi največ didaktično-metodične oz. pedagoško-psihološke pomoči. Izkazalo se je, da ima dodatno izobraževanje učiteljev pomembno vlogo pri usposobljenosti za delo z nadarjenimi učenci.

Ključne besede: nadarjeni učenci, učitelji, osnovna šola, delo z nadarjenimi učenci, mnenja učiteljev.

ABSTRACT

Challenges teachers have in working with gifted students

In the master's thesis we researched the challenges that primary teachers are facing when working with gifted students and their views on this group of children.

The master's thesis is comprised of two parts - theoretical and empirical part. In the theoretical part, which is based on professional literature, we presented the notion of talent and giftedness and we described general profiles of giftedness and the characteristics of gifted and twice-exceptional pupils. Afterwards, we described the procedure for identifying gifted pupils and the ways of educating gifted and twice-exceptional pupils. In the final section of the theoretical part we introduced a teacher's role in the education gifted pupils and some subjective theories that teachers hold regarding gifted students.

In the empirical part, we presented a research, which we carried out by using a survey questionnaire. The questionnaire dealt with some challenges that primary teachers are faced with when working with gifted pupils. We wanted to explore the views of teachers on gifted pupils and where do they need the most help.

In conclusion, primary school teachers have mostly positive views on gifted pupils. We discovered that teachers feel the least competent in identifying twice-exceptional pupils, therefore, this is the field, where they need the highest didactic-methodical or pedagogic-psychological support. The research shows that the additional education of teachers is important for competent work with gifted pupils.

Keywords: gifted pupils, teachers, primary school, work with gifted children, teacher's views.

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	1
2	TEORETIČNI DEL	3
2.1	Opredelitev temeljnih pojmov	3
2.1.1	Nadarjenost.....	3
2.1.2	Talentiranost	5
2.2	Značilnosti nadarjenih učencev	6
2.2.1	Šest profilov nadarjenosti	11
2.2.2	Dvojno izjemni.....	13
2.3	Odkrivanje nadarjenih učencev	16
2.3.1	Evidentiranje	16
2.3.2	Identifikacija	16
2.3.3	Seznanitev in mnenje staršev.....	17
2.4	Delo z nadarjenimi učenci	17
2.4.1	Učna diferenciacija in individualizacija.....	18
2.4.2	Učno individualiziran program	20
2.4.3	Pedagoški pristop pri delu z dvojno izjemnimi učenci	20
2.5	Učitelj nadarjenega učenca	22
2.5.1	Vloga učitelja.....	22
2.5.2	Usposobljenost učitelja za delo z nadarjenimi učenci	23
2.5.3	Nadarjeni učenci in »nadarjeni« učitelji	24
2.6	Subjektivne teorije.....	26
2.6.1	Mnenja in stališča.....	27
3	EMPIRIČNI DEL.....	29
3.1	Problem, namen in cilji	29
3.2	Raziskovalne hipoteze	29
3.3	Izvedba	30
3.3.1	Raziskovalna metoda.....	30
3.3.2	Vzorec.....	30
3.4	Rezultati in razprava	30
3.4.1	Opisna statistika in demografija.....	30
3.4.2	Inferenčna statistika	44
4	SKLEPNE UGOTOVITVE	64
5	LITERATURA IN VIRI	65
6	PRILOGE	72
6.1	Anketni vprašalnik	72

KAZALO TABEL

Tabela 1: Razlike med bistrimi in nadarjenimi učenci (Kingore, 2004).	10
Tabela 3: Demografski podatki	30
Tabela 4: Udeležba pedagoških delavcev na izobraževanju, seminarju ali konferenci s področja odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci.....	31
Tabela 5: Pogostost udeležbe na izobraževanju s tematiko nadarjenosti	32
Tabela 6: Mnenje o tem, da imajo v razredu nadarjenega učenca	32
Tabela 7: Mnenje o tem, da zmore nadarjen učenec sam realizirati svoje potenciale ..	33
Tabela 8: Mnenje o tem, da imajo nadarjeni na čustveno socialnem področju večje težave v primerjavi z vrstniki.....	33
Tabela 9: Mnenje o tem, da je učenec z Downovim sindromom lahko nadarjen	33
Tabela 10: Mnenje o tem, da je učenec z avtizmom lahko nadarjen	34
Tabela 11: Mnenje o tem, da nadarjen učenec lahko postane egoističen in domišljav, če mu je namenjena posebna pozornost	34
Tabela 12: Mnenje o tem, da so starši v največji meri odgovorni za razvoj nadarjenosti pri učencu	35
Tabela 13: Mnenje o tem, da lahko nadarjenega učenca uspešno poučuje le nadarjen učitelj.....	35
Tabela 14: Mnenje pedagoških delavcev o temu, da so nadarjeni učenci pomembni za prihodnost naše države	35
Tabela 15: Sodelovanje s starši pri pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca.....	36
Tabela 16: Sodelovanje z učencem pri pripravi individualiziranega učnega programa.	36
Tabela 17: Sodelovanje z drugimi učitelji, ki učenca poučujejo pri pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca	37
Tabela 18: Sodelovanje s šolsko svetovalno službo pri pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca.	37
Tabela 19: Samoocena strokovne usposobljenosti pedagoških delavcev na področju prepoznavanja nadarjenih učencev	38
Tabela 20: Samoocena strokovne usposobljenosti pedagoških delavcev na področju prepoznavanja dvojno izjemnih učencev	38
Tabela 21: Samoocena strokovne usposobljenosti pedagoških delavcev za pripravo individualiziranega programa za nadarjenega učenca	39
Tabela 22: Samoocena strokovne usposobljenosti pedagoških delavcev za pripravo učno diferenciranega vzgojno izobraževalnega dela	39

Tabela 23: Samoocena strokovne usposobljenosti pedagoških delavcev na področju priprave obogatitvenega gradiva.	40
Tabela 24: Samoocena strokovne usposobljenosti pedagoških delavcev na področju svetovalnega dela z nadarjenim učencem (čustveno socialno področje, samopodoba, učne težave, poklicna orientacija ...)	40
Tabela 25: Strokovna pomoč pri prepoznavanju dvojno izjemnih učencev	41
Tabela 26: Strokovna pomoč pri prepoznavanju značilnosti nadarjenih učencev.....	41
Tabela 27: Strokovna pomoč pri pripravi učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela	42
Tabela 28: Strokovna pomoč pri pripravi obogatitvenega gradiva.....	42
Tabela 29: Izbor najpogostejših značilnosti nadarjenih učencev.....	43
Tabela 30: Rezultati hi-kvadrat preizkusa – Mnenja in stališča pedagoških delavcev do nadarjenih učencev	44
Tabela 31: Frekvenčne porazdelitve več možnih odgovorov – Najbolj tipične značilnosti nadarjenih učencev glede na izobrazbo profesorjev	48
Tabela 32: Samoocena pedagoških delavcev na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci ter izid χ^2 preizkusa enakih verjetnosti.	50
Tabela 33: Samoocena pedagoških delavcev na področju prepoznavanja nadarjenih in dvojno izjemnih učencev – izid χ^2 preizkusa.	53
Tabela 34: Samoocena pedagoških delavcev na področju dela in priprave INDEP za nadarjenega učenca – izid χ^2 preizkusa.....	54
Tabela 35: Samoocena pedagoških delavcev in izid χ^2 preizkusa na drugih področjih.	55
Tabela 36: Analiza povezanosti – Pearsonov koeficient korelacije	56
Tabela 37: Mnenje o nadarjenih učencih in kraj poučevanja - izid χ^2 preizkusa.....	58
Tabela 38: Mnenje o nadarjenih učencih in izid χ^2 preizkusa.	59
Tabela 39: Mnenje o nadarjenih učencih in izid χ^2 preizkusa.	60
Tabela 40: Mnenje o nadarjenih učencih in izid χ^2 preizkusa.	61
Tabela 41: Mnenje o nadarjenih učencih in izid χ^2 preizkusa.	62
Tabela 42: Mnenje o nadarjenih učencih in izid χ^2 preizkusa.	63

1 UVOD

V preteklosti so posameznike z nadpovprečnimi sposobnostmi in dosežki občudovali in častili, nemalokrat pa tudi ustrahovali in preganjali (Weinert, 2000). Od takrat se je v odnosu do nadarjenih le malo spremenilo. Družba pa se je začela zavedati, kako pomembni so nadarjeni posamezniki za kulturni, znanstveni, inovacijski in ekonomski napredek. V času globalizacije in mednarodne tekmovalnosti osredotočenost (osredinjenost) ni več na posameznih genijih, ampak na identificiranju in izobraževanju čim več nadarjenih otrok in najstnikov (prav tam).

Vsak otrok ima pravico, da napreduje tako daleč in tako hitro kot zmore, da bi uresničil svoje interese, želje in potrebe. Nadarjeni učenci imajo posebne potrebe, zato jim moramo pri tem nuditi pomoč in spodbudo. Do otrok bodimo spoštljivi, pozorni in jim posredujmo življenjski smisel, da se bodo sami usmerjali in samouresničevali (Ferbežer, Težak, Korez, 2008).

Bela knjiga (2011) uvršča nadarjene učence med otroke s posebnimi potrebami. S tem šoli nalaga, da mora zagotoviti strokovne delavce za pripravo, izvedbo in evalvacijo individualiziranega programa. Šola mora nadarjenim učencem prilagoditi tudi oblike in metode dela ter jim omogočiti, da se vključijo v dodatni pouk in v druge oblike skupinske in individualne pomoči.

Učitelji so tisti, ki največ časa preživijo z učenci in z njimi najtesneje sodelujejo, poznajo njihove interese, želje, vedo, na katerih področjih so dobi in kje potrebujejo pomoč ... Učitelji jim lahko nudijo pomoč in podporo, ki jo potrebujejo. Zelo pomembno je, da znajo prepoznati nadarjene učence in imajo dovolj strokovnega znanja, da jim lahko ustrezno prilagodijo način dela v šoli.

V Sloveniji nimamo enotnega modela za izobraževanje nadarjenih učencev. Šole se pri pripravi izobraževalnih programov za nadarjene učence prilagajajo notranjim pedagoškim in administrativnim razmeram (Kukanja Gabrijelčič, 2015a). Temelji omenjenih programov so učna individualizacija, diferenciacija ter šolski in zunajšolski obogatitveni programi. Priprava izobraževalnih programov za nadarjene zahteva dobro poznavanje nadarjenega učenca in njegovih potreb, strokovno usposobljenost nosilca vzgojno-izobraževalnega programa, raznolikost uporabe metod in oblik izvajanja programov, sodelovanje z drugimi izvajalci programa (prav tam) ... Učitelji so tisti, ki izvajajo večino vzgojno-izobraževalnega programa z nadarjenimi učenci. V preteklosti so učitelji nadarjene učence izobraževali in z njimi delali brez administrativne priprave,

v današnjem času pa je to problem, saj so vsi učitelji z zakonskim določilom dolžni pripraviti program za delo z nadarjenimi učenci (Kukanja Gabrijelčič, 2015a).

Učitelji se pri delu z nadarjenimi učenci soočajo z naslednjimi težavami: pomanjkanje znanja s področja prepoznavanja in dela z nadarjenimi učenci, slaba samopodoba v razredu in neprimerna raba strategij poučevanja, potrebujejo več didaktičnih materialov in pripomočkov (Kukanja Gabrijelčič, 2017).

V teoretičnem delu bomo predstavili področje nadarjenosti, značilnosti nadarjenih učencev, postopek odkrivanja nadarjenih učencev v devetletni osnovni šoli, vlogo in pomen učitelja pri odkrivanju ter pedagoško delu z njimi.

V empiričnem delu bomo predstavili raziskavo, ki se nanaša na (1) učitelje nadarjenih učencev, (2) njihovo poznavanje značilnosti nadarjenih, (3) težave, s katerimi se srečujejo pri delu z njimi ter (4) področja, kjer najpogosteje potrebujejo pomoč.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Opredelitev temeljnih pojmov

2.1.1 Nadarjenost

Dolgo so si nadarjenost razlagali kot nadčloveško inspiracijo, kot dar neba. Pred približno sto leti pa so nadarjenost začeli znanstveno raziskovati. Nastalo je veliko definicij in vsaka poudarja kak drug vidik nadarjenosti (Težak, 2008, v Ferbežer, Težak, Korez, 2008).

V Slovarju slovenskega knjižnega jezika je zapisano, da je nadarjenost "sposobnost hitro, brez večjega napora, pridobiti si potrebno znanje, spretnost za dobro opravljanje kake dejavnosti" (SSKJ, 2008).

Komensky je zapisal, da so nadarjeni posamezniki dar narave ter da sta vzgoja in učenje potrebna nadarjenim in topoglavim. Nadarjenim zato, ker se bo bister um, če ta ni zaposlen s koristnimi stvarmi, ukvarjal z marsičem nekoristnim, nenavadnim in škodljivim (Komensky, 1995).

Blažič (2001) ugotavlja, da so se že od nekdaj v različnih kulturah pojavljale nadarjene osebe. Zaradi njihovih sposobnosti in izjemnih dosežkov so jih nekateri ljudje občudovali in spoštovali, drugi pa so se jih bali in jih celo preganjali. Odnos do nadarjenosti se ni veliko spremenil, lahko pa rečemo, da se je spremenilo zavedanje o pomenu nadarjenosti (prav tam).

Med prvimi je ameriški psiholog Lewis Terman nadarjenost opredelil kot visoko stopnjo inteligentnosti. Nadarjeni naj bi bili tisti otroci, pri katerih je Stanford-Binetov test pokazal, da imajo IQ 135 ali več (Žagar, 2012).

Gagne (1985) nadarjenosti ne pojmuje kot prirojeno lastnost, ampak poudarja, da se jo lahko v stimulativnem okolju razvija (Dobnik, 1998).

Renzulli pravi, da so za nadarjenost potrebni trije elementi, in sicer nadpovprečne sposobnosti, visoka stopnja kreativnosti in motivacija. Da govorimo o nadarjenosti, je nujno, da so prisotni vsi trije elementi, ni pa potrebno, da so izraženi v enaki meri in se lahko s časom spreminjajo (Page, 2006).

Sternberg (1985, v Dobnik, 1998) je razvil t. i. »triarhično« teorijo inteligentnosti z multiplim modelom nadarjenosti. Nadarjenost razlaga s sintetičnimi, analitičnimi in praktičnimi sposobnostmi. Sintetična nadarjenost vključuje sposobnosti intuicije,

vpogleda, ustvarjalnosti ali adaptacije v novih situacijah. Sposobnost analiziranja problema in razumevanja njegovih sestavin, delov in podrobnosti je značilna za analitično nadarjenost. Praktična nadarjenost pa je uporaba sintetičnih ali analitičnih sposobnosti v vsakodnevnih praktičnih situacijah (prav tam).

Zelo razširjena Wittyjeva definicija (1940, v Kukanja Gabrijelčič, 2015a) pravi, da so nadarjeni tisti, katerih učni dosežki in storitve so značilno izstopajoči na katerem koli področju človekove aktivnosti. Oseba mora nadpovprečne rezultate ponoviti večkrat, da jo lahko označimo za nadarjeno (Dobnik, 1998).

Sumption in Luecking (1960, v Ferbežer, 2002) pravita, da so nadarjeni tisti, ki imajo bolj razvit živčni sistem s potencialom za reševanje nalog, ki zahtevajo visoko stopnjo intelektualne ustvarjalne domišljije ali abstrakcije.

"Nadarjeni so tisti posamezniki od vrtca do srednješolske starosti, ki izkazujejo neobičajne obete v nekem družbeno koristnem področju in katerih talente je mogoče spodbujati." Tako sta zapisala Dehaan in Havinghurst (1957, v Ferbežer, 2002).

Nadarjeni učenci so tisti, ki imajo izjemne potenciale ali dosežke na področju učenja, ti pa upravičujejo individualizirane prilagoditve v osnovni in srednji šoli. Ti učenci potrebujejo drugačne prilagoditve od ostalih skupin otrok s posebnimi potrebami, zato jim je treba nameniti dovolj pozornosti in časa v okviru šolskega dela (Bela knjiga, 2011).

Danes se za določanje nadarjenosti najpogosteje uporablja Marland definicija (1972), ki pravi, da so nadarjeni in talentirani otroci tisti, katere je identificiralo usposobljeno strokovno osebje in imajo resnično visoke sposobnosti in zmožnosti visokih dosežkov, med katere spadajo: splošne intelektualne sposobnosti, produktivno in ustvarjalno mišljenje, umetniške sposobnosti, specifične učne zmožnosti ali sposobnosti, voditeljske sposobnosti in psihomotorične sposobnosti (Marland, 1972, v Kukanja Gabrijelčič, 2015a).

Koncept (1999) izhaja iz ene od najpogosteje uporabljenih definicij na svetu Marland, ki je zapisana v ameriškem Zakonu o izobraževanju nadarjenih iz leta 1978. "Po tej definiciji so nadarjeni ali talentirani tisti otroci in mladostniki, ki so bodisi na predšolski stopnji, v osnovni ali srednji šoli pokazali visoke dosežke ali potenciale na intelektualnem, ustvarjalnem, specifično akademskem, vodstvenem ali umetniškem področju, in kateri poleg rednega šolskega programa potrebujejo posebej prilagojene programe in aktivnosti" (Artač, Bezić, Nagy, Purgaj in Žagar, 1999).

Definicija pravi, da med talentirane ali nadarjene štejemo tiste z dejanskimi visokimi dosežki in tudi tiste s potencialnimi zmožnostmi za take dosežke. Ti dosežki so lahko na področjih:

- splošne intelektualne sposobnosti;
- sposobnosti vodenja;
- specifične akademske (šolska) zmožnosti;
- sposobnosti za vizualne in t. i. izvajalske (performing) umetnosti;
- kreativnega ali produktivnega mišljenja (prav tam).

Nacionalno združenje za nadarjene (National association for Gifted children – NAGC) opredeljuje nadarjene kot otroke, katerih sposobnosti močno presegajo pričakovanja glede na njihovo starost. Nadarjenost se lahko kaže na enem ali več področjih (intelektualno, ustvarjalno, umetniško, vodstveno, specifično akademsko kot npr. jezik, matematika, znanost). Nadarjene lahko najdemo v vseh demografskih skupinah in osebnostnih tipih. Pomembno je, da odrasli odkrijejo potencial in podpirajo nadarjene otroke (Kukanja Gabrijelčič, 2015a).

Čeprav zanimanje za nadarjene sega že daleč v zgodovino, se različni strokovnjaki "... do danes niso uspeli poenotiti niti glede terminologije, ki jo uporabljajo za označevanje nadarjenih otrok, niti glede definicije nadarjenosti niti glede metod in postopka odkrivanja nadarjenih" (Žagar, 2001).

2.1.2 Talentiranost

Znanstvena literatura in teorija s področja nadarjenosti izraza nadarjenost in talentiranost navaja integrirano v skupni znanstveno-strokovni terminologiji (Kukanja Gabrijelčič, 2013). V različnih definicijah se pojma talentiranost in nadarjenost ne uporabljata vedno dosledno, kar povzroča nejasnosti pri razumevanju obeh. Ponekod se smatra, da sta to sinonima, drugod pa, da so talentirani in nadarjeni učenci dve različni populaciji, čeprav se izraza prekrivata in je njuna uporaba izmenljiva (Kukanja Gabrijelčič, 2015a).

Gagné (1991, v Kukanja Gabrijelčič, 2015a) talentiranost opredeljuje kot razvojni produkt medsebojnega vplivanja med sposobnostmi, okoljskimi in intrapersonalnimi katalizatorji. Zasnoval je veliko splošnih področji talentiranosti, med katere uvršča tehnično, medosebno, akademsko, športno, umetniško talentiranost idr. (prav tam).

Pojem talentiranost se nanaša samo na določeno ožjo sposobnost ali premoč. Otroci, ki so nadarjeni, imajo običajno več talentov in ne samo enega (Ferbežer idr., 2008).

Piirto (2007, str. 39, v Kukanja Gabrijelčič, 2015a) je razvila piramido razvoja talenta, katero sestavlja šest elementov: štirje sestavljajo ogrodje piramide, peti predstavlja sonca, šesti pa vrhunec razvoja talenta. Sestavni elementi piramide so:

1. Genetski vidik: preddispozicije oz. dedna zasnova.
2. Emocionalni vidik: označuje pomembne osebnostne lastnosti za doseganje uspehov (domišljija, intuicija, elan, perceptivnost, kreativnost, vztrajnost, radovednost, zagnanost, samostojnost, volja, introvertnost, strast do dela, samodisciplina, želja, strpnost do dvomnosti, perfekcionizem, odprtost za novosti ...).
3. Kognitivni vidik: visok inteligenčni kvocient ne pomeni, da bo oseba realizirala svoj talent, morajo pa biti kognitivne sposobnosti višje, da bi ga lahko realizirali.
4. Vidik talentiranosti: talent, kot prirojena lastnost, mora biti prav tako razvit. Razvijati ga moramo načrtno in biti dovezetni za njegove znake na vseh področjih razvoja.
5. Sonca iz okolja: tri se nanašajo na otrokovo domače okolje, širšo družbeno skupnost ter šolo in kulturni razvoj, dve pa predstavljata priložnosti, ki jih ima otrok in vpliv spola.
6. Multipotencialnost: dopušča možnost, da ima otrok več talentov, ki jih lahko uspešno realizira (prav tam).

2.2 Značilnosti nadarjenih učencev

Prvi znaki nadarjenosti se lahko pokažejo že v zgodnjem otroštvu, kjer potencialno nadarjene dojenčke prepoznamo po tem, da dobro zaznavajo oddaljene vidne in slušne dražljaje ter se nanje ustrezno odzivajo (Žagar, 2005). Nadarjeni otroci začnejo zaradi zgodnjega motoričnega razvoja prej raziskovati okolico. Tudi njihov govorni razvoj je hitrejši kot pri normativnih otrocih, kar jim omogoča spraševanje po novih informacijah ter komunikacijo z vrstniki. Vse to je temelj za nadaljnji razvoj nadarjenosti (Žagar, 2005).

Eden prvih znakov nadarjenosti je verbalna izurjenost, ki se pokaže tako, da otrok nenadoma začne uporabljati besede, za katere nismo vedeli, da jih že pozna, in govoriti v celih stavkih (Težak, 2008, v Ferbežer idr., 2008).

Pri šolskem otroku se nadarjenost kaže na štirih glavnih področjih: učno-storilnostnem, miselno-spoznavnem, socialnem in motivacijskem. Nadarjeni učenci niso homogena skupina, med seboj se razlikujejo, zato ne bomo našli vseh značilnosti pri vsakem. Učenčeve značilnosti so vezane na področje njegove nadarjenosti. Več značilnosti kot opazimo pri otroku, večja je verjetnost, da je nadarjen na določenem področju (Žagar, 2012).

Miselno-spoznavno področje:

- razvito divergentno mišljenje (fluentnost, fleksibilnost, originalnost, elaboracija);
- razvito logično mišljenje (analiza, abstrahiranje, posploševanje, sposobnost sklepanja);
- visoka splošna in/ali posebna inteligentnost;
- močna domišljija;
- ostro, kritično opazovanje;
- dober spomin;
- hitro pomnjenje;
- smisel za humor (Artač, Bezić, Nagy, Purgaj in Žagar, 1999; Bezić idr., 1998; Jurman, 2004; Žagar, 2012).

Učno-storilnostno področje:

- široka splošna razgledanost;
- spontana želja po znanju;
- visoka učna uspešnost;
- dajejo nenavadne, redke, bistre odgovore;
- velik besedni zaklad;
- hitro branje;
- spretnost v eni od umetniških dejavnosti (glasba, ples, risanje, dramatizacija itd.);
- motorična spretnost in vzdržljivost.

Motivacija:

- visoke aspiracije in potreba po doseganju odličnosti;

- radovednost;
- iniciativnost;
- raznovrstni in močno izraženi interesi;
- zanimajo jih "odrasle in zrelejše" teme;
- berejo veliko literature z različnih področij;
- pri rutinskih, mehaničnih nalogah, se dolgočasijo;
- vztrajnost pri reševanju problemov;
- intenzivna, dalj časa trajajoča koncentracija;
- visoka storilnostna motivacija;
- uživanje v dosežkih.

Socialno-čustveno področje:

- nekonformizem;
- zgodnja čustvena zrelost;
- trdne vrednote;
- močno razvit občutek za pravičnost;
- visoka, vendar selekcionirana občutljivost za dogodke, ljudi, stvari;
- neodvisnost in samostojnost;
- čustvena stabilnost;
- izrazita sposobnost vodenja in vplivanja na druge;
- izrazit smisel za organizacijo;
- odgovornost;
- empatičnost (prav tam).

Nagel (1987) navaja še nekatere značilnosti, po katerih lahko prepoznamo nadarjene učence. Razdelil jih je v sledeče štiri skupine:

1. Učne značilnosti – imajo nenavaden besednjak za svojo starost, njihov govor je zelo bogat, tekoč in izdelan, hitro uvidijo vzročno posledične odnose, iščejo skupne značilnosti in razlike, hitro ustvarijo veljavne posplošitve, zapletene stvari poskušajo razumeti tako, da jih razstavljajo in pregledujejo enote.
2. Motivacija – če jih naloga zanima, ne potrebujejo zunanje motivacije, radi delajo neodvisno, da bi imeli dovolj časa za razmišljanje o problemu, zastavljajo si visoke cilje, naloge rešujejo z minimalnimi navodili in s pomočjo odraslih.
3. Ustvarjalnost – v mislih si predstavljajo položaje in spreminjajo ideje, svojega mnenja ne prikrivajo, ne prenesejo otroškega prisiljenega vedenja, radi imajo

lepoto in so odprti za okusne detajle, izrazito se zanimajo za ustvarjalne dejavnosti.

4. Socialne lastnosti – pripravljeni so se upreti avtoriteti, ne bojijo se biti drugačni in izzivati, preden sprejmejo mnenje avtoritete, ga kritično preverijo, so zanesljivi (prav tam).

Raziskava Kahyaogluga (2013) je pokazala, da se nadarjeni učenci v primerjavi z nenadarjenimi učijo bolj kooperativno, samostojno in konkurenčno. Nadarjeni učenci se želijo naučiti, prevzemajo odgovornost, radi delijo informacije in si prizadevajo izpolniti pričakovanja učiteljev. Medtem pa se nenadarjeni učenci raje učijo od učitelja, tekmujejo z drugimi učenci, da bi bili bolj uspešni, nagrajeni in da bi pritegnili pozornost učitelja (prav tam).

Nadarjeni učenci se zelo razlikujejo od vrstnikov. Bolj so radovedni, zahtevni, kreativni, naporni, občutljivi, strastni, veliko vedo, učijo se hitreje in čutijo bolj globoko (Galbraith, 2000).

Za nadarjene učence je značilno, da so brezmejno radovedni, živahni in ustvarjalni. Opazimo lahko tudi, da starše presenetijo z nenavadnimi vprašanji, so zelo samoiniciativni in samostojni, zelo spretni v konstrukcijskih igrah, odprti za nove, norčave, komične ideje (Težak, 2008, v Ferbežer idr., 2008).

Običajno so pametni otroci tudi zelo radovedni. Kadar ima otrok še močne verbalne sposobnosti, jih bo uporabljal, da zadovolji svojo radovednost. Nadarjeni otroci želijo vedeti nekaj o vsem in ni jih sram spraševati (Galbraith, 2000).

Nadarjeni otroci so velikokrat tudi učno uspešni učenci. Vendar obstaja ogromno izjem, zato bi velik del nadarjenih učencev spregledali, če bi se zanašali le na ocene. Te nam namreč ne povedo, koliko truda je moral učenec vložiti ali koliko časa je reševal naloge (Nagel, 1987).

Za učno neuspešne nadarjene učence je značilno, da jih pri šolskem delu lahko ovirajo:

- strah pred spraševanjem;
- hiperaktivnost;
- nesposobnost tvornega delovanja v skupinskem delu;
- nezainteresiranost za šolo in udeležbo v šolskih dogajanjih;
- učenca ni mogoče motivirati z običajnimi spodbudami (navdušenost učitelja, dobre ocene, nagrajevanje pridnosti);

- čustvena in socialna nezrelost;
- nizka samopodoba, pomanjkanje samozaupanja;
- slaba pozornost (Artač, Bezić, Nagy, Purgaj in Žagar, 1999).

Znaki, da je učenec nadarjen, niso vedno samo pozitivni, lahko so paradoksni, kot na primer izmikanje delu, kontaktne težave, odpor do učenja, zavore in druge vedenjske posebnosti, dvom o sebi (Nagel, 1987).

Za zdravo samopodobo imajo nadarjeni otroci enake potrebe kot vsi ostali otroci. Nadarjeni otroci na bolj intenziven način doživljajo različne oblike samopodobe zaradi svojih posebnosti in značilnosti. Nadarjeni otroci imajo lahko tako kot drugi otroci intenzivno in globoko čustveno življenje. Izražajo ga skozi sočutje, odgovornost, navezanost in samopreverjanje. Zaradi globine in povečanega občutka samozavedanja se lahko počutijo negotovo. Pri njih to lahko prej kot pri vrstnikih pripelje do zaskrbljenosti in bojzljivosti zaradi negotove situacije v okolju, kar lahko privede do občutkov nemoči. Pogosto se dogaja, da nadarjeni otroci dobijo različne povratne informacije s strani staršev in učiteljev, ki jih hvalijo in so na njih ponosni, po drugi strani pa jih vrstniki prezirajo, saj se postavljajo kot pametnjakoviči. Ta nasprotujoča si sporočila s strani okolice nadarjenim otrokom otežujejo poznavanje resnice o njih samih, ker pa imajo visoko sposobnost analize, se prej kot pri vrstnikih pojavlja vprašanje identitete (Ferbežer idr., 2008).

Spodnja razpredelnica prikazuje razlike med bistrimi in nadarjenimi učenci in je lahko v pomoč učiteljem pri prepoznavanju značilnosti nadarjenih učencev.

Tabela 1: Razlike med bistrimi in nadarjenimi učenci (Kingore, 2004)

BISTER UČENEC	NADARJEN UČENEC
Pozna odgovore.	Postavlja nepredvidljiva vprašanja.
Je zainteresiran.	Je radoveden.
Pozorno posluša.	Selektivno posluša.
Ima napredne ideje.	Ima kompleksne, abstraktne ideje.
Trudi se za dosežke.	Ve brez truda.
Na vprašanja odgovarja podrobno.	Razmišlja globoko in z več perspektiv.
Je med najboljšimi v razredu.	Je presegel svoj razred.
Odziva se z interesom in ima mnenje.	Občutke in mnenja predstavlja iz več vidikov.
Z lahkoto se uči.	Že ve.

Potrebuje 6 do 8 ponovitev, da si zapomni.	Potrebuje 1 do 3 ponovitve, da si zapomni.
Razume na visokem nivoju.	V globino razume kompleksne ideje.
Uživa v družbi vrstnikov.	Uživa v družbi intelektualnih oseb.
Razume kompleksen, abstrakten humor.	Ustvarja kompleksen, abstrakten humor.
Razume pomen.	Povezuje različne koncepte.
Naloge konča pravočasno.	Inicira projekte in razširi naloge.
Sprejema naloge.	Je strasten, nemiren.
Ve pravilne odgovore.	Je izviren in nenehno se razvija.
Uživa v šoli.	Uživa v učenju.
Sprejema informacije.	Upravlja z informacijami.
Dobro si zapomni.	Dobro predvideva, sklepa.
Je zelo pozoren in opazuje.	Predvideva in se nanaša na opažanja.
Zadovoljen je s svojimi dosežki.	Je zelo samokritičen.
Dobiva najvišje ocene.	Mogoče ni motiviran z ocenami.

2.2.1 Šest profilov nadarjenosti

Betts in Neihart sta leta 1988 razdelila nadarjene učence v šest temeljnih profilov nadarjenih učencev:

- Uspešni nadarjeni: v to skupino spada približno 90 % identificiranih nadarjenih učencev. Za te učence je značilno, da pozorno poslušajo starše in učitelje ter si želijo njihove potrditve, dobro se učijo, dosegajo visoke rezultate na testih inteligentnosti, pogosto se zgodi, da jim v šoli postane dolgčas, vrstniki jih imajo radi in jih vključujejo v socialne skupine, dobro so prilagojeni na družbeni sistem, vendar niso pripravljeni za vedno spreminjajoče se izzive življenja.
- Izzivalni nadarjeni: so divergentno nadarjeni. Veliko šolskih sistemov ne uspe identificirati teh nadarjenih učencev. Za izzivalne nadarjene je značilno, da so zelo kreativni, trmasti, netaktični, sarkastični, izzivajo učitelja pred razredom in načenjajo njegovo avtonomijo, ne odobravajo šolskega sistema, niso deležni veliko pohval ali nagrad, pogosto so v konfliktih. Ti otroci čutijo frustracije, ker šolski sistem ne prepozna njihovih talentov in sposobnosti, lahko imajo težave s samopodobo, večkrat so moteči za vrstnike. Za nadarjene učence v tej skupini obstaja nevarnost, da ne bi dokončali šole zaradi odvisnosti od drog ali delikventnih dejanj.

- Skriti nadarjeni: sem spadajo predvsem nadarjene deklice v obdobju srednje šole. Svoje talente začnejo skrivati in zanikati zato, da bi bile bolj vključene med nenadarjene vrstnice. Zanje je značilno, da so pogosto negotovi in anksiozni, njihove spremenjene potrebe so v nasprotju s pričakovanjem staršev in učiteljev. Prepogosto se zgodi, da odrasli do njih pristopajo na način, ki samo še poveča upor in zanikanje. To se zgodi, kadar na učence pritiskamo, naj nadaljujejo z dosedanjim učnim programom, ne glede na to, kako se počutijo. Najbolj koristno je, da to skupino nadarjenih sprejmemo take, kot so, skupaj z njihovimi trenutnimi željami. Hkrati pa ne smemo dovoliti, da opustijo vse projekte in dodatne aktivnosti, v katere so vključeni. Potrebno je najti alternative, da so v času, ko so v obdobju skrivanja in zanikanja svojih talentov, vseeno zadovoljene njihove akademske potrebe.
- Neuspešni nadarjeni: so jezni na odrasle in nase, ker sistem ni prepoznal njihovih potreb, ter se počutijo zavrnjene. Jezo lahko izražajo z depresijo in umikom, ali pa z defenzivnim obnašanjem. Pogosto so to nadarjeni, ki imajo interese zunaj šolskega kurikula, za katere niso dobili podpore. Za njih je značilno, da se jim zdi šola nepomembna, so uporniški, zamorjeni, imajo slabo samopodobo. Potrebujemo odraslo osebo, s katero tesno sodelujejo in ji lahko zaupajo.
- Dvojno izjemni: so tisti, ki imajo težave z učenjem, fizične ali čustvene posebne potrebe. Večina dvojno izjemnih učencev ni identificirana ter za njih ni programov, ki bi naslovili njihove posebne potrebe. Šolski sistem se osredotoča na njihove šibkosti in pozablja na njihove močne strani in talente. Ti učenci imajo lahko grdo pisavo, moteča vedenja, ki jim otežujejo delo, pogosto so zmedeni glede njihove nezmožnosti pri šolskih nalogah, so nepotrpežljivi in kritični, kažejo simptome stresa, frustracije, so izolirani, zavrnjeni. Dvojno izjemni lahko zanikajo, da imajo težave s tem, da aktivnosti označijo za dolgočasne, neumne. Želijo se izogniti neuspehom in so nezadovoljni, če ne živijo po svojih pričakovanjih.
- Avtonomni nadarjeni: redki mlajši nadarjeni otroci spadajo v to skupino, vendar starši lahko to prepoznajo doma. Ti učenci so dobri v šoli in so se naučili izkoristiti sistem tako, da si ustvarijo nove priložnosti. Oni ne delajo za sistem, ampak naredijo tako, da sistem dela za njih. Avtonomni nadarjeni imajo močna pozitivna mnenja o sebi, saj so bile njihove potrebe prepoznane in zadovoljene. Za njih je značilno, da so uspešni, prejmejo veliko pozitivne

pozornosti in podpore, so spoštovani s strani odraslih in vrstnikov, pogosto imajo vodilne vloge, so samostojni, sprejemajo sami sebe, sprejemajo tveganja, primerno izražajo svoja čustva in potrebe (Betts in Neihart, 1988).

2.2.2 Dvojno izjemni

Dvojno izjemni učenci so tisti, ki so nadarjeni in talentirani na enem ali več področjih, sočasno pa imajo različne primanjkljaje. Ti primanjkljaji so lahko vedenjske težave, motnje avtističnega spektra, motnje pozornosti s hiperaktivnostjo, specifične učne težave idr. Med dvojno izjemnimi učenci je največ tistih, ki imajo specifične učne težave in so nadarjeni (Kavkler in Košak Babuder, 2014). Kadar gre za lažje specifične učne težave, jih lahko učenci zakrijejo z nadarjenostjo, pri primanjkljajih na posameznih področjih učenja pa primanjkljaji prekrijejo učenčevo nadarjenost. V šoli ti učenci niso prepoznani kot nadarjeni in niti kot učenci s posebnimi potrebami, saj s svojimi visokimi intelektualnimi sposobnostmi kompenzirajo učne težave. V očeh učiteljev pa so to pametni učenci s težavami pri učenju (prav tam).

Da bi prepoznali dvojno izjemne učence s specifičnimi učnimi težavami, je potrebno sodelovanje staršev, učiteljev, šolskih strokovnih delavcev in učenca samega. Pogosto so starši tisti, ki prvi opazijo otrokov neskladen razvoj na izobraževalnem področju. Ključno je sodelovaje s strokovnjaki, ki z različnimi formalnimi in neformalnimi testi ugotovijo otrokove talente, nadarjenost in primanjkljaje. Najbolje je, da se otrokova dvojna izjemnost prepozna čim prej, saj tako lahko preprečimo razvoj socialnih in vedenjskih težav (Kavkler, Košak Babuder, 2014).

V nadaljevanju predstavljamo nekatere ključne značilnosti dvojno izjemnih učencev in kako se ti razlikujejo od nadarjenih učencev.

Tabela 2: Razlike med nadarjenimi in dvojno izjemnimi učenci (Lep, 2012, str. 70–71)

	Značilnosti nadarjenih učencev	Značilnosti dvojno izjemnih učencev
Temeljne učne veščine	Imajo sposobnost učenja osnovnih spretnosti in ohranjanja informacij ob manjšem številu ponavljanj.	hitrega učenja večščin, večščin zmožnost posebnosti; Pogosto zahteva več napora zaradi posebnosti; naučiti se morajo ob kompenzacijskih tehnik za osvajanje osnovnih veščin.
Verbalne	Imajo visoke verbalne	Imajo visoke verbalne sposobnosti ampak zelo težko usvajajo spretnost

veščine	sposobnosti.	pisanja; morda uporabljajo neustrezne slovnične strukture ali pa jih uporabljajo ob neustreznem času.
Spretnost branja	Razvojno prehitevajo vrstnike v branju.	Pogosto imajo težave pri branju zaradi kognitivnih posebnosti – procesiranja informacij.
Spretnost opazovanja	So navdušeni opazovalci.	Imajo dobre spretnosti opazovanja in tudi pogoste težave pomnjenja.
Reševanje problemov	Imajo visoko razvito kritično mišljenje, sposobnost reševanja problemov in sposobnost odločanja.	Prekašajo vrstnike pri reševanju praktičnih problemov; kažejo izjemno kritično mišljenje in zmožnost hitrega odločanja, pogosto neodvisno od drugih razvijejo svoje kompenzacijske strategije.
Vztrajnost	Zmorejo dlje časa trajajočo intenzivno koncentracijo.	Pogoste so težave s koncentracijo, lahko pa se koncentrirajo dlje časa na področju interesov.
Radovednost	Postavljajo veliko vprašanj.	Postavljajo veliko vprašanj, ta pa se lahko zdijo učitelju nespoštljiva.
Ustvarjalnost	So ustvarjalni pri generiranju misli, idej, akcij, so inovativni.	Imajo nenavadno domišljijo, pogosto generirajo originalne in včasih celo bizarne ideje.
Tveganje	Tvegajo.	Pogosto ne tvegajo na akademskem področju, tvegajo pa na področjih, ki niso šolska, celo brez premisleka o možnih posledicah.
Humor	Imajo nenavaden, pogosto visoko razvit smisel za humor.	Humor lahko uporabljajo za odvrčanje pozornosti od šolske situacije, za norčevanje iz vrstnikov ali da se izognejo težavam.
Zrelost	Lahko so socialno zrelejši kot vrstniki.	Včasih se zdijo nezreli, ker lahko reagirajo z jezo, jokom ... Na ta način

---

		lahko izražajo svoja čustva ob spoprijemanju s primanjkljaji.
Neodvisnost	So dokaj neodvisni.	Pogosto potrebujejo učiteljevo podporo in povratne informacije na deficitarnih področjih; mnogokrat se izkaže, da so zelo trmasti in nefleksibilni.
Čustvenost	So senzitivni.	So zelo občutljivi na področju svojih primanjkljajev, visoko kritični do sebe in drugih ter do učiteljev, lahko izražajo skrb za občutke drugih, tudi če kažejo antisocialno vedenje.
Socialne spretnosti	Morda niso sprejeti med vrstniki in se lahko počutijo izolirane.	Lahko se zdijo samotarji, ker ne spadajo tipično niti med nadarjene učence niti med učence s posebnimi potrebami; včasih imajo težave pri vključevanju med vrstnike zaradi šibkih socialnih veščin.
Vodstvene sposobnosti	Kažejo vodstvene sposobnosti.	Pogosto so vodje učno šibkejših učencev, lahko kažejo poudarjeno "ulično" vedenje, njihovi primanjkljaji lahko sovpadajo s sposobnostjo učenja vodstvenih veščin.
Splošni interesi	Imajo široko paleto interesov.	Imajo široko interesno področje, a so ovirani v njihovem izkazovanju zaradi učnih težav.
Specifični interesi	Imajo zelo fokusirane interese, kažejo strastno predanost določeni temi ob izključevanju ostalih področij.	Imajo zelo fokusirane interese, kažejo strastno predanost določeni temi ob izključevanju drugih področij, običajno interesi niso povezani s šolo.

2.3 Odkrivanje nadarjenih učencev

V svetu ni enotnega načina odkrivanja nadarjenih učencev. V Sloveniji je v veljavi "Koncept odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci v devetletni OŠ", ki je bil sprejet leta 1999. Ta koncept predvideva odkrivanje nadarjenih otrok v treh stopnjah: evidentiranje, identifikacija ter seznanitev in mnenje staršev (Artač, Bezić, Nagy, Purgaj in Žagar, 1999).

2.3.1 Evidentiranje

Namen evidentiranja je izbrati širšo skupino otrok, ki bi lahko bili nadarjeni. V tem postopku ne uporabljamo posebnih pripomočkov, ampak uporabljamo informacije, ki so že zbrane o učencu. Kriteriji za evidentiranje so:

- učni uspeh – učenec mora imeti odličen učni uspeh v vseh razredih do evidentiranja oziroma mora dosežati najvišje standarde znanja, ko gre za opisne ocene;
- dosežki – tukaj upoštevamo izjemne dosežke na specifičnih področjih (glasbeno, likovno, tehnično, športno ...), tako evidentiramo predvsem tiste, ki izkazujejo nadarjenost na specifičnih področjih;
- hobiji – tu gre za specifične aktivnosti, pri katerih učenci dosegajo izjemne rezultate in imajo zanje močan interes;
- tekmovanja – upoštevamo le regijska in državna tekmovanja;
- učiteljevo mnenje – učitelji naj bi pozornost namenili predvsem depriviligiranim učencem ter tistim, ki kažejo znake nadarjenosti, vendar nimajo odličnega uspeha in visokih dosežkov;
- mnenje šolske svetovalne službe – svetovalni delavci naj bi pozornost namenili učencem, ki po ostalih kriterijih niso bili evidentirani, vendar menijo, da bi lahko bili nadarjeni (Artač, Bezić, Nagy, Purgaj in Žagar, 1999).

Da je učenec evidentiran, mora zadovoljiti vsaj enemu kriteriju. Zaradi nekritičnosti staršev v fazi evidentiranja njihovega mnenja še ne pridobivamo (Artač, Bezić, Nagy, Purgaj in Žagar, 1999).

2.3.2 Identifikacija

Identifikacija je proces, ki zajema pripravo in izbor pripomočkov, izvedbo ter vrednotenje povratne informacije. Cilj identifikacije je izmed evidentiranih učencev

določiti oziroma poiskati tiste, ki so nadarjeni glede na kriterije Koncepta odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci v devetletni OŠ (Artač, Bezić, Nagy, Purgaj in Žagar, 1999).

Pri identificiranju se uporabljajo individualni inteligentnostni testi. Najpogosteje uporabljeni testi so: Wechslerjeva inteligentnostna lestvica za otroke, Stanford-Binetova inteligentnostna lestvica in Kaufmanova ocenjevalna baterija za otroke. Šolski psihologi pri identifikaciji uporabljajo še različne teste dosežkov (Ferbežer in Kukanja, 2008).

Kot nadarjene identificiramo tiste učence, ki so pokazali visoke dosežke na ustvarjalnem, intelektualnem, vodstvenem, specifično akademskem, psiho-motoričnem in umetniškem področju. Psiholog lahko izmeri splošne intelektualne sposobnosti z Ravenovimi progresivnimi matricami ali Wechslerjevo lestvico inteligentnosti za otroke, ustvarjalno mišljenje pa izmeri s Torranceovimi testi ustvarjalnega mišljenja. Vseh šest področji je zajetih v ocenjevalni lestvici nadarjenih učencev, katero izpolni učitelj, ki učenca dobro pozna. Učitelj ocenjevalno lestvico nadarjenih učencev preda svetovalni službi, ki potem združi vse ocenjevalne lestvice za posameznega učenca in izračuna povprečno oceno za posamezna področja nadarjenosti. Rezultati nam pokažejo, ali je učenec prepoznan za nadarjenega, ter nam pomagajo pri pripravi programa za delo z nadarjenim učencem (Boben, 2006).

2.3.3 Seznaiter in mnenje staršev

Zadnja stopnja je seznanitev in mnenje staršev. Ko je učenec prepoznan za nadarjenega, šolska svetovalna služba in razredni učitelj to sporočita staršem ter pridobita njihovo mnenje o učencu. Vsa dokumentacija o nadarjenih učencih se hrani v šoli, vodi pa jo šolska svetovalna služba (Artač, Bezić, Nagy, Purgaj in Žagar, 1999).

2.4 Delo z nadarjenimi učenci

V razredu je veliko različnih učencev: dvojno izjemni, nadarjeni, socialno šibki, s čustveno vedenjskimi, učnimi težavami itd. Učitelj ima glede na heterogenost skupine učencev zahtevno nalogo, saj je odgovoren za učni napredek vsakega učenca (Zore, 2017).

Za delo z nadarjenimi učenci so potrebni motivirani in ustrezno usposobljeni strokovni delavci, ki imajo možnosti za dodatno usposabljanje; motivirani otroci in njihovi starši; finančni in materialni pogoji za dodatno delo ter čas za dejavnosti (Počkar, 2012).

Temeljna načela za delo z nadarjenimi učenci so:

- razvijanje ustvarjalnosti;
- skrb za celostni osebni razvoj;
- spodbujanje odgovornosti in samostojnosti;
- uporaba višjih oblik učenja;
- uveljavljanje mentorskih odnosov med učitelji in učenci;
- ustvarjanje možnosti za občasno druženje;
- uporaba sodelovalnih oblik učenja;
- raznovrstnost ponudbe in omogočanje svobodne izbire učencem;
- poglobljanje in širitev temeljnega znanja;
- upoštevanje močnih interesov in posebnih sposobnosti;
- hitrejša napredovanje v procesu učenja;
- upoštevanje individualnosti (Winner, 2005).

Učne strategije so dobra motivacija za nadarjene učence. Individualizirane in diferencirane učne metode in oblike dela jih spodbujajo, da sprejmejo odgovornost do znanja in lastnega učenja, za osebno pa tudi širšo družbeno korist (Germšek, 2015).

2.4.1 Učna diferenciacija in individualizacija

Nadarjeni učenci bodo svoje potenciale lahko uresničevali le v okolju, ki jih bo znalo motivirati. Za to pa je potrebno izdelati natančne strategije dela z nadarjenimi in jim slediti, dajati prednost izpopolnjevanju in dodatnemu izobraževanju učiteljev ter vključevati starše nadarjenih učencev. Pomembna je podpora širše javnosti, saj to vpliva na razvoj družbe in kakovost življenja. Nadarjeni učenci si želijo medsebojnega sodelovanja in intelektualnih izzivov, prav tako želijo biti sprejeti med vrstniki in širše (Vajngerl, 2015).

Pojma učna diferenciacija in individualizacija se pogosto pojavljata skupaj, vendar imata različen pomen. Diferenciacijo lahko razumemo kot organizacijske ukrepe, ki učenje in pouk prilagodijo večji skupini učencev. Pri individualizaciji pa gre za prilagajanje posameznim učencem glede na njihove lastnosti. Poznamo več vrst diferenciacije in individualizacije (Strmčnik, 1993, 2001):

- Notranja (učenci ostajajo skupaj v heterogenih razredih, učitelj jim prilagaja učne metode in oblike ter vključuje individualno učno pomoč) (prav tam), "Notranja diferenciacija se izvaja od 1. do 9. razreda pri pouku vseh predmetov in pri drugih oblikah organiziranega dela tako, da učitelj v oddelku

oziroma učni skupini diferencira delo z učenci glede na njihove zmožnosti" (Pravilnik o izvajanju diferenciacije pri pouku v osnovni šoli, 2006).

- Fleksibilna (združuje notranjo in zunanjo diferenciacijo in individualizacijo, značilno je prepletanje večjih in manjših, heterogenih in homogenih skupin, prepletanje nivojskega in temeljnega pouka, sodelovanje učiteljev, fleksibilnost učnih vsebin in ciljev, delno prostorsko in časovno ločevanje učencev) (Strmčnik, 1993, 2001).

Namen diferenciacije posameznih delov vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci ter tudi z drugimi je racionalizacija in optimizacija izobraževalnega procesa v socialnem in individualnem pogledu (Kukanja Gabrijelčič in Matahlija, 2018).

"Diferenciacija osnovne šole ni sporna, če govorimo o didaktični oz. notranji diferenciaciji ter fleksibilni diferenciaciji. Temeljni problem je zunanja diferenciacija iz dveh vidikov: kdaj, kdo in kako diferencira učence osnovne šole; možnosti nadaljnjega izobraževanja oz. prehodnosti" (Izobraževanje v Sloveniji za 21. stoletje: globalna koncepcija razvoja vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji, 1991, str. 71).

Izobraževalna politika teži k zmanjšanju razlik v možnostih za izobraževanje. Spodbuja se predvsem programsko diferenciranje in ne sistemsko ločevanje učencev. Pri tem pa so pomembne programske in organizacijske razlike med državami v stopnji in trajanju diferenciranosti oziroma enotnosti pri izvedbi obveznega šolanja (Kovač Šebart, 2002).

Kukanja Gabrijelčič in Matahlija (2018) sta izpostavili mnenje osnovnošolskih učiteljev, da je pomembna diferenciacija posamičnih delov vzgojno-izobraževalnega dela z nadarjenimi učenci. Učitelji poudarjajo pomembnost učnih oblik, učnih ciljev in učnih metod.

V Sloveniji je pri izobraževanju nadarjenih učencev najpogosteje uporabljena predvsem notranja učna diferenciacija (Kukanja Gabrijelčič in Matahlija, 2018). V svetu za izobraževanje nadarjenih učencev uporabljajo predvsem dva temeljna organizacijska pristopa. Prvi je izločanje nadarjenih učencev v posebne oddelke ali šole, kjer jih izobražujejo po prilagojenih programih. Drugi pristop pa je šolanje nadarjenih skupaj z drugimi učenci (Kukanja Gabrijelčič, 2015a).

"V Sloveniji še nimamo razvitega specializiranega, enotnega kurikularnega modela izobraževanja nadarjenih oz. alternativne različice tega, saj se šole prilagajajo notranjim administrativnim in pedagoškim razmeram pri pripravi posebnih programov edukacije tovrstnih otrok" (Kukanja Gabrijelčič, 2015a). Ti programi, ki jih pripravijo

šole, temeljijo na učni individualizaciji, diferenciaciji ter šolskih in zunajšolskih obogatitvenih programih (prav tam).

2.4.2 Učno individualiziran program

Pred oblikovanjem učno individualiziranega programa moramo zbrati dovolj podatkov o učencu (njegovi potenciali, interesi, potrebe, značilnosti, želje ...) ter vedeti, kaj lahko učencu ponudimo v okviru šole in pri izvenšolskih dejavnostih. Pripravo individualiziranega programa vodi razredni učitelj, ki mu pomaga svetovalna služba oz. koordinator za delo z nadarjenimi. Pri pripravi sodelujejo tudi učenec in njegovi starši.

Elementi individualiziranega programa za nadarjenega učenca:

- osnovni podatki o učencu, čas izvedbe, sodelujoči v pripravi programa;
- izhodišča za načrtovanje individualiziranega programa (interesi, potrebe, značilnosti, želje učenca);
- načrt prilagajanja vzgojno-izobraževalnega dela pri pouku in ostalih dejavnostih na šoli in zunaj nje;
- načrt sprotnega spremljanja, končne evalvacije in morebitne revizije (Bezić, Blažič, Boben, Brinar Huš, Marovt, Nagy in Žagar, 2006).

Ko izdelujemo posebne programe za nadarjene moramo, biti še posebej pozorni na naslednje pogoje:

- da je metoda dovolj odprta in fleksibilna, da omogoča otroku lasten tempo razvoja;
- da metoda daje prednost procesu po meri otroka;
- da metoda dovolj poudarja razvijanje višjih miselnih konceptov in procesov;
- da metoda ne bi škodljivo vplivala na nadaljnje učenje (dolgočasje) ali otroka odtujila od vrstnikov;
- da zagotavlja učno okolje, ki daje otroku intelektualne izzive in čustveno varnost (George, 1997).

2.4.3 Pedagoški pristop pri delu z dvojno izjemnimi učenci

Pri delu z nadarjenimi učenci se najprej osredotočimo na odpravljanje pomanjkljivosti, branja, pisanja, računanja in šele nato učenčevim talentom. Kadar delamo z dvojno izjemnim učencem, pa se moramo zavedati, da so primanjkljaji trajni. Dvojno izjemni učenci zaostajajo za svojimi vrstniki in kljub velikemu trudu nekaterih vrstnikov nikoli ne bodo dohiteli ali pa bo do tega prišlo veliko počasneje. Ključnega

pomena je razumevanje njihovih motivacijskih in učnih vzorcev, zato skupaj z učencem poiščemo njihovo naravno pot učenja. Učitelj dvojno izjemnemu pomaga tako, da se osredotoči na učenčeve talente, interese in močna področja. Učitelj ustvari okolje, ki podpira učenčeve intelektualne, fizične in čustvene potrebe. Učitelj pomaga pri učenju kompenzacijskih strategij, ki zmanjšujejo učinke njihovih primanjkljajev. Učencu svetuje in ga podpira v šoli in izven nje (Lep, 2012).

Pomembno se je osredotočiti na razvijanje učenčevih močnih področij, interesov in na njegove nadpovprečne intelektualne sposobnosti. Prav tako pa moramo pozornost posvetiti učenju kompenzacijskih strategij za premagovanje primanjkljajev. Preprečiti moramo, da bi primanjkljaji postali prepreka pri razvoju in izražanju učenčevih talentov (Beckley, 1998). Učitelj mora dvojno izjemnim učencem pomagati, da oblikujejo zdravo, realistično samopodobo, v kateri učenci sprejmejo svoje prednosti in slabosti (Whitmore, Maker, 1985, v Beckley, 1998).

Podpiranje socialnih in čustvenih potreb dvojno izjemnih je enako pomembno, vendar je to pogosto zanemarjen element pri uspehu učencev. Učenci, ki doživljajo socialne težave v osebnih odnosih ali kažejo znake čustvene stiske, potrebujejo zgodnje posredovanje in podporo (Trail, 2011).

Weinbrenner (2003, v Douglass, 2008) predlaga učiteljem dvojno izjemnih učencev, da jih poučujejo na način, ki učencem najbolj ustreza, s katerim se najbolj naučijo. Ko se to zgodi, se učenci zavedajo, da je uspeh mogoč, ko uporabljajo posebne učne metode, s katerimi kar najbolje izkoristijo svoje prednosti in kompenzirajo njihove slabosti. Za učitelje je največji izziv zagotoviti, da nadarjenost ne ostane neopažena, obenem pa se posvečajo učnim primanjkljajem (prav tam).

Kocjančič (2018) navaja naslednje predloge za poučevanje dvojno izjemnih učencev:

- postavljajmo jim izzive na njihovih močnih področjih;
- učenčev učni uspeh nas ne sme zavesti, opazovati moramo tudi njegove sposobnosti navezovanja socialnih stikov, sklepanja prijateljstev, gibalne spretnosti, način igre ter druga področja;
- omogočiti jim moramo možnost sodelovanja z učenci, ki imajo podobna zanimanja in interese, ter tistimi, ki so na isti miselni ravni;
- zastavljajmo jim sprotne individualne cilje;
- spodbujajmo kreativno in kritično mišljenje;
- bodimo fleksibilni in odprti za spremembe;

- sodelujemo z drugimi učitelji, s šolskim psihologom in drugimi strokovnjaki.

2.5 Učitelj nadarjenega učenca

Inkluzivno izobraževanje nadarjenih učencev od učiteljev zahteva visoko strokovno usposobljenost za prepoznavanje in individualizirano delo z nadarjenimi učenci. Svojo kompetentnost za delo z nadarjenimi učenci lahko učitelji poglobijo z različnimi programi stalnega strokovnega izobraževanja in na različnih ravneh univerzitetnega študija (Bela knjiga, 2011).

2.5.1 Vloga učitelja

V našem šolskem sistemu ima razrednik pomembno vlogo v procesu odkrivanja nadarjenih in spodbujanju njihovega razvoja (Ferk, 2012). Kar se tiče dela z nadarjenimi učenci, je še posebej pomembno, da je učitelj kompetenten za odkrivanje nadarjenih učencev. Veliko razrednikov se je usposabljal na področju odkrivanja nadarjenosti na tematskih konferencah, seminarjih in v okviru svetovalnih storitev ZRSS (prav tam).

Glavne naloge razrednika v prvem triletju devetletne osnovne šole so:

- individualizacija in diferenciacija pouka za učence, ki so potencialno nadarjeni;
- sodelovanje z učitelji, ki v okviru drugih dejavnosti delajo z nadarjenim učencem, in upoštevanje njihovega mnenja;
- opazovanje emocionalnega in socialnega razvoja nadarjenega učenca ter njegovega funkcioniranja;
- ocenjevanje nadarjenosti z ocenjevalnimi lestvicami;
- stalno spremljanje strokovne literature in poznavanje koncepta nadarjenosti;
- upoštevanje potreb nadarjenega učenca in njegovih individualnih značilnosti pri vsebinskem in procesnem načrtovanju pouka;
- spremljanje nadarjenega učenca;
- učitelj na oddelčnem učiteljskem zboru predlaga učenca za evidentiranje nadarjenega učenca (Ferk, 2012).

Vloga učitelja je mnogo več, kot le dobro poznavanje strokovnega področja. Je tudi stalno učenje in hitro prilagajanje spreminjajoči se družbi ter poklicna in osebna rast. Pomembno je tudi, da je učitelj usposobljen za načrtovanje kurikula, da pozna in obvlada didaktične pristope, da ima splošna pedagoško-psihološka znanja, da je večš medsebojnih odnosov in vodenja (Kukanja Gabrijelčič, 2015a). Učitelj mora biti pri

svojem delu fleksibilen, odprt in motiviran za spremembe. Usposobljen mora biti za delo z različnimi učenci, sposoben za raziskovanje, refleksijo in evalvacijo lastnega dela, pripravljen za timsko delo, uporabo IKT, inovativen ... (prav tam).

Naloge učitelja so prav tako:

- načrtovanje učnih ur in nalog, ki bodo na ravni sposobnosti nadarjenih učencev;
- razvoj in učenje inovativnih metod poučevanja nadarjenih učencev;
- zbiranje učnih materialov in sredstev, ki spodbujajo dosežke v razredu;
- izobraževanje učencev in staršev o priložnostih in izzivih, povezanih z nadarjenostjo;
- spodbujanje učencev k razvijanju discipline, odgovornosti, produktivnosti, ustvarjalnosti in vodstvenih sposobnosti;
- pomoč pri izbiri poklicne poti oziroma nadaljnjega izobraževanja (National association for Gifted children – NAGC).

2.5.2 Usposobljenost učitelja za delo z nadarjenimi učenci

Učitelji morajo biti v sodobnem inkluzivnem modelu izobraževanja zelo dobro strokovno usposobljeni za delo z nadarjenimi učenci. Kompetence si pridobijo na različnih ravneh univerzitetnega študija, ter jih lahko poglobljajo in dopolnjujejo z različnimi programi stalnega strokovnega izobraževanja (Bela knjiga, 2011).

"Profesionalni razvoj strokovnih delavcev v vzgoji in izobraževanju je vseživljenjski proces, ki se prične z začetnim izobraževanjem strokovnih delavcev in se zaključi z njihovo upokojitvijo. Kakovost profesionalnega razvoja strokovnih delavcev je tako odvisna od kakovosti njim namenjenih izobraževalnih programov in usposobljenosti njihovih izvajalcev, od uvajanja v pedagoški poklic in od podpore (sistemske in osebne), ki jim je zagotovljena v različnih fazah profesionalnega razvoja" (Bela knjiga, 2011).

Slovenski izobraževalni sistem učiteljem ne ponuja zadosti izobraževanj, seminarjev, usposabljanj itd. na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci. Tako vsak učitelj nadarjenemu učencu prilagodi učne aktivnosti kot najbolje zna (Kukanja Gabrijelčič, 2014).

Kukanja Gabrijelčič (2014) predlaga:

- temeljitejše izobraževanje učiteljev na področju prepoznavanja nadarjenih in talentiranih učencev;
- posodobitev ocenjevalnih lestvic za prepoznavanje nadarjenih učencev na mnogoterih področjih;
- ustrezno izobraževanje za učitelje, ki sodelujejo v fazi identifikacije nadarjenih učencev;
- spremembe na nacionalnem nivoju, v smislu vpeljave nacionalne strategije na področju dela z nadarjenimi učenci, kjer bi se prvovrstno morali usmeriti na ustrezno izobraževanje in usposabljanje pedagoških delavcev (prav tam).

"Slovenija je majhna država, imate veliko inteligentnih učencev, ki lahko dosežejo veliko, če se jim dajo možnosti. Naloga Slovenije je, da ponudi tem učencem možnosti za razvoj njihovih talentov. Ključ do uspeha so učitelji – bolj ko so usposobljeni in izobraženi o nadarjenosti, bolj bodo sposobni pomagati in podpreti te posameznike. Spodbujajte učitelje, da se udeležijo konferenc in seminarjev o nadarjenosti. To bo velika in pomembna investicija za vse. Učitelj, ki je usposobljen, bo lahko pomagal večini učencev. Moj predlog za vse učitelje je, da razumejo princip demokracije v izobraževanju, ki ni samo to, da se vse obravnava enako, ampak da se spoštuje individualne razlike, vsi naj dobijo možnosti za razvoj svojih talentov" (Žolnir, 2010).

2.5.3 Nadarjeni učenci in »nadarjeni« učitelji

Izjemno nadarjeni učenci ne potrebujejo izjemno nadarjenih učiteljev, saj je strokovno znanje odraslega, ki je študiral, večje od znanja nadarjenega učenca (Nagel, 1987).

Ko govorimo o poučevanju nadarjenih učencev, so pogosto cenjene intelektualne sposobnosti učitelja. Glede na empirične raziskave o učinkovitosti učiteljev za delo z nadarjenimi učenci so bile osebne, socialne lastnosti učitelja, bolj cenjene s strani nadarjenih učencev, kot pa njihove intelektualne lastnosti (Krumboltz in Farquhar, 1957; Lewis, 1982; Dorhout, 1983; Abel in Karnes, 1994; Vialle & Quigley, 2002 v Tirri, 2008). Nadarjeni učenci izpostavljajo pomembnost učiteljeve karizme, sposobnosti prepričevanja, administrativnih in vodstvenih sposobnosti (Khalil in Accariya, 2016).

Rezultati raziskave o učinkovitosti učiteljev pri izobraževanju nadarjenih učencev, ki jo je izvedla Rowley (2002), so pokazali, da je delo z nadarjenimi učenci tistih učiteljev, ki so se izobraževali o poučevanju nadarjenih učencev, zelo učinkovito ter da

imajo bolj pozitivno klimo v razredu v primerjavi z učitelji, ki se niso dodatno izobraževali. Raziskava je pokazala tudi, da na učiteljeve sposobnosti dela z nadarjenimi učenci vplivajo usposabljanja in izobraževanja za izobraževanje nadarjenih, naklonjenost nadarjenim učencem, zadovoljstvo s trenutnim položajem, število let poučevanja, izkušnje z nadarjenimi učenci, povprečna ocena pri študiju in smer študija (prav tam).

Maker (1975, v Rowley, 2002) navaja naslednja stališča, sposobnosti in znanja, ki jih učitelj potrebuje za delo z nadarjenimi učenci:

- obširno znanje o predmetu, ki ga poučuje in o sorodnih temah;
- razumevanje človeškega razvoja;
- sposobnosti razvijanja prilagodljivega, individualiziranega kurikulumu;
- inovativni pristopi k poučevanju;
- uporaba učnih strategij, ki učence zaposlujejo z višjimi intelektualnimi dejavnostmi;
- osredotočenost na učenca;
- sposobnost poučevanja v rednem razredu;
- sposobnost priznavanja napak;
- pripravljenost biti vodnik, svetovalec (prav tam).

Rezultati slovenske raziskave kažejo, da so pedagoški delavci slabo informirani na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci, sami se ocenjujejo kot zmerno usposobljene (Kukanja Gabrijelčič, 2015b). Težave učiteljev pri delu z nadarjenimi učenci so pomanjkanje posebnih didaktičnih pripomočkov, dodatnega učnega gradiva, specialno-didaktičnih priporočil, časovna omejenost za delo z nadarjenimi ter sistemsko nepriznavanje tovrstnega dela. Kaže se velika potreba po izobraževanjih in strokovnih spopolnjevanjih (prav tam).

Jukić (2003) pravi, da bi pravočasno identificirali nadarjene študente pedagoških fakultet, ki bi jih vključili v raziskovalne projekte in bi jih tako pripravili na raziskovalno delo. S temi študenti bi delali individualno ali v majhnih skupinah ter bi jih tudi materialno stimulirali. Ko bi študenti zaključili fakulteto, bi bili pripravljeni za učiteljsko delo z nadarjenimi učenci. Jukić namreč meni, da bi bili nadarjeni učitelji uspešnejši pri delu z nadarjenimi učenci.

2.6 Subjektivne teorije

Subjektivne teorije so mentalni konstrukti, individualne predstave realnosti, ki se ves čas oblikujejo v posameznikovem miselnem sistemu ter predstavljajo integrirano celoto njegovih vrednot, stališč, pogledov in idealov (Polak, 1994, v Pečjak, Košir, 2008).

Osebna pojmovanja se izgrajujejo v procesu pridobivanja izkušenj, znanja in vrednot znotraj specifičnega šolskega in socialnega konteksta. Opazimo jih v obliki osebnih prepričanj, shem ali predstav. Povezujejo v navznoter izjemno povezano strukturo, za katero je oseba pripravljena neprestano iskati nove argumente ter selekcionirano integrirati in zaznavati tiste nove podatke, ki so bolj usklajeni s to strukturo. Subjektivne teorije so učitelju vodilo za pedagoško delovanje v konkretnih situacijah, težje pa jih srečamo v posplošeni in verbalizirani obliki (Polak, 1997, v Marentič Požarnik, 1987).

V subjektivnih opažanjih učitelji ključno vlogo pripisujejo delovnim navadam in inteligentnosti učencev. Ti dve kategoriji učitelji najpogosteje uporabljajo pri opisovanju osebnih značilnosti učencev. Učitelji pri opisovanju učencev velikokrat uporabljajo poenostavljene sheme, za katere ni nujno, da so odraz dejanskih lastnosti učenca (Pečjak in Košir, 2008).

Po navadi prevzamemo stereotipe o nadarjenih učencih in njihovem izobraževanju zato, ker je to enostaven in hiter način znanja oz. informacije o nekom, ki ga ne poznamo ali pa se nismo potrudili, da bi ga bolje spoznali (Carman, 2011, v Juriševič, 2014).

Pri ameriškem nacionalnem združenju za nadarjene otroke (NAGC) so zapisali naslednje pogoste mite oz. stereotipe o nadarjenih učencih, ki niso resnični:

- Nadarjeni učenci ne potrebujejo pomoči, sami se bodo dobro znašli.
- Učitelji spodbujajo vse učence, zato je za nadarjene v šoli dobro poskrbljeno.
- Nadarjeni učenci naredijo sošolce pametnejše, ker jim dajejo vzor.
- Vsi otroci so nadarjeni.
- Akceleracija slabo vpliva na socialni razvoj nadarjenega.
- Izobraževalni programi za nadarjene so elitni.
- Učenec ne more biti nadarjen, če ima slabše ocene.
- Učenec ne more biti nadarjen, če ima posebne potrebe.

- Izobraževanje nadarjenih zahteva veliko sredstev (National association for Gifted children – NAGC)

2.6.1 Mnenja in stališča

Stališče je pojem, ki prikazuje in zajema kompleksno soodvisnost človekovega socialnega obnašanja in njegove duševnosti. Ta osebnostna lastnost je najbolj pod vplivom socialnih dejavnikov in najmočneje vpliva na dogajanja med ljudmi. Stališče je posredniški dejavnik, kar pomeni, da deluje v "glavi" oz. v duševnosti človeka (Ule, 2004).

Stališča so trajna duševna pripravljenost za določen način reagiranja, ki imajo dinamičen in neposreden vpliv na obnašanje. Sestavljena so iz izkušenj, vedenja, informacij, znanja ... (prav tam).

"Na dogajanje v svetu, ki nas obdaja, se odzivamo različno, saj o njem razmišljamo, ga opazujemo in občutimo. Doživljamo ga s čustvi veselja, žalosti, ugodja, neugodja, ljubezni, sovraštva, zadovoljstva, nezadovoljstva, upanja in strahu. Čustvovanje daje našemu življenju polnost, smisel in lepoto." (Musek, 1993, v Pušnik, Žarkovič Adlešič, Bizjak, 2002).

Učitelji imajo običajno več ali manj stabilne in kompleksne percepcije učencev, te pa temeljijo na poznavanju učenčevega vedenja in njihove učne uspešnosti. Učitelji ne poznajo enako dobro vseh učencev v razredu – pri nekaterih so bolj gotovi v pravilnost svojih predpostavk kot pri drugih (Pečjak in Košir, 2008).

Kukanja Gabrijelčič (2015b) ugotavlja, da so stališča učiteljev do dela z nadarjenimi učenci precej ambivalentna, saj večinoma menijo, da je delo z njimi zahtevno in naporno, vendar hkrati neprecenljivo, polno izzivov, poučno. Podobno so ugotovili tudi v ameriški raziskavi, ki je pokazala, da imajo učitelji zelo različna mnenja o izobraževanju nadarjenih – od zelo pozitivnih do neobičajno negativnih. Zato tega ne moremo posploševati na vse učitelje, saj so med njimi velike individualne razlike (McCoach in Siegle, 2007).

Raziskava Perković Krijan in Borić (2015) je pokazala, da imajo osnovnošolski učitelji pozitivna stališča do potreb, podpore in družbene vrednosti nadarjenih učencev, vendar izražajo mešana stališča do akceleracije, združevanja učencev po sposobnostih, možnosti, da bi lahko posebna obravnava nadarjenih imela negativne posledice.

Nadarjeni učenci v večini učiteljev sprožajo pozitivna čustva (sreča, veselje, zadovoljstvo, energija). Večina pedagoških delavcev se tudi pri delu z nadarjenimi počuti dobro, srečno, izpopolnjeno (Kukanja Gabrijelčič, 2015b).

Primerjalna raziskava med Nemčijo in Avstralijo je pokazala, da učitelji poleg učenčevih dobrih intelektualnih sposobnosti navajajo tudi netočna negativna prepričanja o nekognitivnih značilnostih nadarjenih učencev v povezavi z motivacijo učiteljev za njihovo poučevanje. Primerjava med Nemčijo in Avstralijo je okrepila predpostavko, da so ta prepričanja o nadarjenih učencih posplošena med državami (Matheis, Kronberg, Schmitt in Preckel, 2017). Pri tem močno poudarjajo predvsem potrebo po izobraževanju o nadarjenosti in poučevanju nadarjenih, ki naj bi bilo vključeno v redni študij (prav tam).

Mlajši učitelji izražajo bolj pozitivna mnenja o nadarjenih kot njihovi starejši kolegi. To je mogoče pripisati njihovem navdušenju in pripravljenosti sprejeti izzive dela z nadarjenimi, medtem ko se starejši učitelji bolj zavedajo osebne angažiranosti, ki jo prinaša delo z nadarjenimi, kot tudi nezadostne strokovne podpore šol (Perković Krijan in Borić, 2015).

V finski raziskavi so ugotovili, da učitelji zelo različno razumejo pojem nadarjenosti. Njihove predstave o nadarjenosti sicer niso bile napačne, so pa bile precej poenostavljene (Laine, 2016). Finski učitelji so imeli pozitiven odnos do nadarjenosti, večina je opisala tudi uporabo različnih praks pri delu z nadarjenimi učenci. Vendar se zdi, da ne uporabljajo učinkovitih strategij, opisanih v literaturi. Morda je to zato, ker niso bili poučeni o tem, kako delati z nadarjenimi. To kaže na potrebo po izobraževanju učiteljev med študijem ter kasneje, ko so že zaposleni. Glede na to, da večina učiteljev že ima pozitiven odnos do nadarjenih, bi lahko njihovo učinkovito usposabljanje bistveno izboljšalo položaj nadarjenih učencev v šolah (prav tam).

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Problem, namen in cilji

Namen magistrskega dela je bil spoznati stališča osnovnošolskih učiteljev do dela z nadarjenimi učenci ter spoznati izzive, s katerimi se pri tem soočajo.

Cilji magistrskega dela:

- ugotoviti, kakšna stališča imajo osnovnošolski učitelji do dela z nadarjenimi učenci;
- raziskati, v kolikšni meri se osnovnošolski učitelji čutijo usposobljene za delo z nadarjenimi učenci;
- ugotoviti, na katerem področju dela z nadarjenimi učenci učitelji najbolj potrebujejo pomoč.

3.2 Raziskovalne hipoteze

H1: Več kot polovica razrednih in predmetnih učiteljev ima pozitivna stališča do nadarjenih učencev.

H2: Razredni učitelji v večji meri prepoznajo značilnosti nadarjenih učencev v primerjavi s predmetnimi učitelji.

H3: Večina osnovnošolskih učiteljev meni, da so ustrezno usposobljeni za odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci.

H4: Učitelji, ki so se izobraževali na temo nadarjenih učencev, so v večji meri mnenja, da so ustrezno usposobljeni za odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci kot učitelji, ki se niso izobraževali na tem področju.

H5: Več kot imajo učitelji izkušenj s poučevanjem, manj pomoči potrebujejo pri delu z nadarjenimi učenci.

H6: Učitelji, ki poučujejo v mestnem okolju, imajo bolj pozitivna stališča do nadarjenih učencev kot učitelji, ki poučujejo na podeželju.

Veljavnost hipotez smo preverili s Hi-kvadrat preskusom za hipoteze neodvisnosti, Hi-kvadrat preskusom enakih verjetnosti ter analizo povezanosti.

3.3 Izvedba

Anketni vprašalnik smo naredili v programu 1KA. Aktiven je bil od 29. 1. 2019 do 1. 3. 2019. Vprašalnik je vseboval vprašanja, ki so se navezovala na vseh šest raziskovalnih hipotez. Za analizo dobljenih rezultatov smo uporabili deskriptivno statistiko. Rezultate smo analizirali s pomočjo programa SPSS ter jih nato interpretirali.

3.3.1 Raziskovalna metoda

Pri izdelavi magistrskega dela smo uporabili kvantitativno deskriptivno metodo raziskovanja.

3.3.2 Vzorec

V raziskavo je bilo vključenih 469 pedagoških delavcev, ki so zaposleni v osnovni šoli. Link do anketnega vprašalnika smo poslali na e-naslove vseh slovenskih osnovnih šol.

3.4 Rezultati in razprava

3.4.1 Opisna statistika in demografija

Tabela 3: Demografski podatki

Spol	f	%	Veljavni %
Moški	53	11,3	11,3
Ženski	416	88,7	88,7
Skupaj	469	100,0	100,0
Delovna doba			
Do 5 let	77	16,4	16,4
6–10 let	52	11,1	11,1
10–15 let	70	14,9	14,9
Več kot 15 let	270	57,6	57,6
Skupaj	469	100,0	100,0
Izobrazba	f	%	Veljavni %
Vzgojitelj predšolskih otrok	29	6,2	6,2
Profesor razrednega pouka	142	30,3	30,3
Profesor predmetnega pouka	211	45,0	45,0

Zaposleni v šolski svetovalni službi	48	10,2	10,2
Drugo	39	8,3	8,3
Skupaj	469	100,0	100,0
Oddelek	f	%	Veljavni %
Razredna stopnja	166	35,4	35,4
Predmetna stopnja	209	44,6	44,6
Šolska svetovalna služba	43	9,2	9,2
Drugo	51	10,9	10,9
Skupaj	469	100,0	100,0
Mesto zaposlitve	f	%	Veljavni %
V mestnem okolju	224	47,8	47,8
Na podeželju	245	52,2	52,2
Skupaj	469	100,0	100,0

V raziskavi je sodelovalo 469 anketiranih, od tega 88,7 % žensk ter 11,3 % moških. Več kot polovica anketiranih oz. 57,6 % je imela delovno dobo več kot 15 let, 14,9 % od 10 do 15 let, 11, 1 % od 6 do 10 let ter 16,4 % delovno dobo do 5 let. Strokovni profil respondentov je 45 % profesorjev predmetnega pouka, 30,3 % profesorjev razrednega pouka, 10,2 % je bilo zaposlenih v šolski svetovalni službi, 6,2 % je bilo vzgojiteljev predšolskih otrok ter 8,3 % drugih. Med anketiranimi jih 44,6 % poučuje na predmetni stopnji, 35,4 % na razredni stopnji, 9,2 % je zaposlenih v šolski svetovalni službi ter 10,9 % na drugih področjih. Približno polovica anketiranih oz. 52,2 % je zaposlenih na osnovni šoli na podeželju ter 47,8 % v mestnem okolju.

Tabela 4: Udeležba pedagoških delavcev na izobraževanju, seminarju ali konferenci s področja odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci

Ali ste se kdaj udeležili izobraževanja, seminarja ali konference na temo odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci?	f	%	Veljavni %
Da	257	54,8	55,3
Ne	208	44,3	44,7
Skupaj	465	99,1	100,0
<i>Manjkajoči</i>	4	0,9	
<i>Skupaj</i>	469	100,0	

Več kot polovica oz. 55,3 % veljavno anketiranih se je udeležilo izobraževanja, seminarja ali konference na temo odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci, medtem ko se jih 44,7 % takšnega izobraževanja še ni udeležilo.

Tabela 5: Pogostost udeležbe na izobraževanju s tematiko nadarjenosti

Koliko izobraževanj s tematiko nadarjenosti ste se udeležili?	f	%	Veljavni %
Enega	86	18,3	33,6
Dveh do pet	137	29,2	53,5
Več kot pet	33	7,0	12,9
Skupaj	256	54,6	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>213</i>	<i>45,4</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

53,5 % veljavno anketiranih se je udeležilo izobraževanj s tematiko nadarjenosti od dva- do petkrat, 33,6 % na enem ter 12,9 % več kot petkrat.

Tabela 6: Mnenje o tem, da imajo v razredu nadarjenega učenca

Ali menite, da imate v razredu nadarjenega učenca?	f	%	Veljavni %
Da	338	72,1	84,9
Ne	60	12,8	15,1
Skupaj	398	84,9	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>71</i>	<i>15,1</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

Večina anketiranih oz. 84,9 % veljavno anketiranih meni, da ima v razredu nadarjenega učenca, medtem ko jih 15,1 % meni, da nadarjenega učenca nimajo v razredu.

Tabela 7: Mnenje o tem, da zmore nadarjen učenec sam realizirati svoje potenciale

Ali menite, da nadarjen učenec zmore sam realizirati svoje potenciale?	f	%	Veljavni %
Da	104	22,2	27,6
Ne	273	58,2	72,4
Skupaj	377	80,4	100,0
<i>Manjkajoči</i>	92	19,6	
<i>Skupaj</i>	469	100,0	

Večina anketiranih oz. 72,4 % veljavno anketiranih meni, da nadarjen učenec ne more sam realizirati svojih potencialov, medtem ko jih 27,6 % meni, da nadarjen učenec lahko sam realizira svoje potenciale.

Tabela 8: Mnenje o tem, da imajo nadarjeni na čustveno socialnem področju večje težave v primerjavi z vrstniki

Ali menite, da imajo nadarjeni na čustveno socialnem področju večje težave v primerjavi z vrstniki?	f	%	Veljavni %
Da	152	32,4	43,9
Ne	194	41,4	56,1
Skupaj	346	73,8	100,0
<i>Manjkajoči</i>	123	26,2	
<i>Skupaj</i>	469	100,0	

Več kot polovica veljavno anketiranih oz. 56,1 % meni, da nadarjeni otroci na čustveno socialnem področju nimajo večjih težav v primerjavi z vrstniki, medtem ko jih 43,9 % meni, da težave imajo.

Tabela 9: Mnenje o tem, da je učenec z Downovim sindromom lahko nadarjen

Ali menite, da je učenec z Downovim sindromom lahko nadarjen?	f	%	Veljavni %
Da	255	54,4	92,7
Ne	20	4,3	7,3
Skupaj	275	58,6	100,0
<i>Manjkajoči</i>	194	41,4	
<i>Skupaj</i>	469	100,0	

Večina veljavno anketiranih oz. 92,7 % meni, da je učenec z Downovim sindromom lahko nadarjen, medtem ko jih 7,3 % meni, da učenec z Downovim sindromom ne more biti nadarjen.

Tabela 10: Mnenje o tem, da je učenec z avtizmom lahko nadarjen

Ali menite, da je učenec z avtizmom lahko nadarjen?	f	%	Veljavni %
Da	369	78,7	98,7
Ne	5	1,1	1,3
Skupaj	374	79,7	100,0
<i>Manjkajoči</i>	95	20,3	
<i>Skupaj</i>	469	100,0	

98,7 % veljavno anketiranih meni, da je učenec z avtizmom lahko nadarjen, medtem ko jih 1,3 % meni, da učenec z avtizmom ne more biti nadarjen.

Tabela 11: Mnenje o tem, da nadarjen učenec lahko postane egoističen in domišljav, če mu je namenjena posebna pozornost

Ali menite, da nadarjen učenec lahko postane egoističen in domišljav, če mu je namenjena posebna pozornost?	f	%	Veljavni %
Da	252	53,7	70,8
Ne	104	22,2	29,2
Skupaj	356	75,9	100,0
<i>Manjkajoči</i>	113	24,1	
<i>Skupaj</i>	469	100,0	

Večina oz. 70,8 % veljavno anketiranih meni, da nadarjen učenec lahko postane egoističen in domišljav, če mu je namenjena posebna pozornost, medtem ko se jih 29,2 % s tem ne strinja.

Tabela 12: Mnenje o tem, da so starši v največji meri odgovorni za razvoj nadarjenosti pri učencu

Ali menite, da so starši v največji meri odgovorni za razvoj nadarjenosti pri učencu?	f	%	Veljavni %
Da	126	26,9	35,2
Ne	232	49,5	64,8
Skupaj	358	76,3	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>111</i>	<i>23,7</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

64,8 % veljavno anketiranih meni, da starši niso v največji meri odgovorni za razvoj nadarjenosti pri učencu, medtem ko jih 35,2 % meni, da so starši tisti, ki so v največji meri odgovorni za razvoj nadarjenosti pri učencu.

Tabela 13: Mnenje o tem, da lahko nadarjenega učenca uspešno poučuje le nadarjen učitelj

Ali menite, da lahko nadarjenega učenca uspešno poučuje le nadarjen učitelj?	f	%	Veljavni %
Da	32	6,8	8,4
Ne	350	74,6	91,6
Skupaj	382	81,4	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>87</i>	<i>18,6</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

8,4 % veljavno anketiranih meni, da lahko nadarjenega učenca uspešno poučuje le nadarjen učitelj, medtem ko se jih 91,6 % s tem ne strinja.

Tabela 14: Mnenje pedagoških delavcev o temu, da so nadarjeni učenci pomembni za prihodnost naše države

Ali menite, da so nadarjeni učenci pomembni za prihodnost naše države?	f	%	Veljavni %
Da	326	69,5	84,5
Ne	60	12,8	15,5
Skupaj	386	82,3	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>83</i>	<i>17,7</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

Večina oz. 84,5 % veljavno anketiranih meni, da so nadarjeni učenci pomembni za prihodnost naše države, medtem ko se jih 15,5 % s tem ne strinja.

Tabela 15: Sodelovanje s starši pri pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca

Ali pri pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca sodelujete s starši?	f	%	Veljavni %
Da	9	1,9	21,4
Ne	33	7,0	78,6
Skupaj	42	9,0	100,0
<i>Manjkajoči</i>	427	91,0	
<i>Skupaj</i>	469	100,0	

78,6 % veljavno anketiranih pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca ne sodeluje s starši, medtem ko jih 21,4 % sodeluje.

Tabela 16: Sodelovanje z učencem pri pripravi individualiziranega učnega programa

Ali pri pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca sodelujete z učencem?	f	%	Veljavni %
Da	6	1,3	14,3
Ne	36	7,7	85,7
Skupaj	42	9,0	100,0
<i>Manjkajoči</i>	427	91,0	
<i>Skupaj</i>	469	100,0	

85,7 % veljavno anketiranih pri pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca ne sodeluje z učencem, medtem ko jih 14,3 % sodeluje.

Tabela 17: Sodelovanje z drugimi učitelji, ki učenca poučujejo pri pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca

Ali pri pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca sodelujete z drugimi učitelji, ki učenca poučujejo?	f	%	Veljavni %
Da	3	,6	7,1
Ne	39	8,3	92,9
Skupaj	42	9,0	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>427</i>	<i>91,0</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

92,9 % veljavno anketiranih pri pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca ne sodeluje z drugimi učitelji, ki učenca poučujejo, medtem ko jih 7,1 % sodeluje.

Tabela 18: Sodelovanje s šolsko svetovalno službo pri pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca.

Ali pri pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca sodelujete s šolsko svetovalno službo?	f	%	Veljavni %
Da	6	1,3	14,3
Ne	36	7,7	85,7
Skupaj	42	9,0	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>427</i>	<i>91,0</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

85,7 % veljavno anketiranih pri pripravi individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca ne sodeluje s šolsko svetovalno službo, medtem ko jih 14,3 % sodeluje.

Tabela 19: Samoocena strokovne usposobljenosti pedagoških delavcev na področju prepoznavanja nadarjenih učencev

Prepoznavanje nadarjenih učencev	f	%	Veljavni %
Sploh nisem usposobljen/a	10	2,1	2,5
Nisem usposobljen/a	115	24,5	28,9
Sem usposobljen/a	258	55,0	64,8
Sem zelo usposobljen/a	15	3,2	3,8
Skupaj	398	84,9	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>71</i>	<i>15,1</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

Več kot polovica oz. 64,8 % veljavno anketiranih meni, da je usposobljenih za prepoznavanje nadarjenih učencev, 28,9 % jih meni, da za to niso usposobljeni, 3,8 % jih meni, da so za to zelo usposobljeni, ter 2,5 %, da za to sploh niso usposobljeni.

Tabela 20: Samoocena strokovne usposobljenosti pedagoških delavcev na področju prepoznavanja dvojno izjemnih učencev

Prepoznavanje dvojno izjemnih učencev	f	%	Veljavni %
Sploh nisem usposobljen/a	21	4,5	5,3
Nisem usposobljen/a	211	45,0	53,0
Sem usposobljen/a	154	32,8	38,7
Sem zelo usposobljen/a	12	2,6	3,0
Skupaj	398	84,9	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>71</i>	<i>15,1</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

Več kot polovica oz. 53,0 % veljavno anketiranih meni, da niso usposobljeni za prepoznavanje dvojno izjemnih učencev, 38,7 % jih meni, da za to so usposobljeni, 5,3 % da za to sploh niso usposobljeni ter 3,0 %, da so za to zelo usposobljeni.

Tabela 21: Samoocena strokovne usposobljenosti pedagoških delavcev za pripravo individualiziranega programa za nadarjenega učenca

Pripravo individualiziranega programa za nadarjenega učenca	f	%	Veljavni %
Sploh nisem usposobljen/a	20	4,3	5,0
Nisem usposobljen/a	144	30,7	36,2
Sem usposobljen/a	210	44,8	52,8
Sem zelo usposobljen/a	24	5,1	6,0
Skupaj	398	84,9	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>71</i>	<i>15,1</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

Več kot polovica oz. 52,8 % veljavno anketiranih meni, da so usposobljeni za pripravo individualiziranega programa za nadarjenega učenca, 36,2 % jih meni, da za to niso usposobljeni, 5,0 %, da za to sploh niso usposobljeni, ter 6,0 %, da so za to zelo usposobljeni.

Tabela 22: Samoocena strokovne usposobljenosti pedagoških delavcev za pripravo učno diferenciranega vzgojno izobraževalnega dela

Priprava učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela	f	%	Veljavni %
Sploh nisem usposobljen/a	16	3,4	4,0
Nisem usposobljen/a	96	20,5	24,1
Sem usposobljen/a	259	55,2	65,1
Sem zelo usposobljen/a	27	5,8	6,8
Skupaj	398	84,9	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>71</i>	<i>15,1</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

Več kot polovica oz. 65,1 % veljavno anketiranih meni, da so usposobljeni za pripravo učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela, 24,1 % respondentov meni, da za to niso usposobljeni, 6,8 % jih meni, da so za to zelo usposobljeni, ter 4,0 %, da za to sploh niso usposobljeni.

Tabela 23: Samoocena strokovne usposobljenosti pedagoških delavcev na področju priprave obogatitvenega gradiva.

Pripravo obogatitvenega gradiva	f	%	Veljavni %
Sploh nisem usposobljen/a	8	1,7	2,0
Nisem usposobljen/a	72	15,4	18,1
Sem usposobljen/a	285	60,8	71,6
Sem zelo usposobljen/a	33	7,0	8,3
Skupaj	398	84,9	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>71</i>	<i>15,1</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

Večina oz. 71,6 % veljavno anketiranih meni, da so usposobljeni za pripravo obogatitvenega gradiva, 18,1 % jih meni, da za to niso usposobljeni, 8,3 % jih meni, da so za to zelo usposobljeni, ter 2,0 %, da za to sploh niso usposobljeni.

Tabela 24: Samoocena strokovne usposobljenosti pedagoških delavcev na področju svetovalnega dela z nadarjenim učencem (čustveno socialno področje, samopodoba, učne težave, poklicna orientacija ...)

Svetovalno delo z nadarjenim učencem (čustveno socialno področje, samopodoba, učne težave, poklicna orientacija ...)	f	%	Veljavni %
Sploh nisem usposobljen/a	26	5,5	6,5
Nisem usposobljen/a	193	41,2	48,5
Sem usposobljen/a	153	32,6	38,4
Sem zelo usposobljen/a	26	5,5	6,5
Skupaj	398	84,9	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>71</i>	<i>15,1</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

48,5 % veljavno anketiranih meni, da ni usposobljenih za svetovalno delo z nadarjenim učencem (čustveno socialno področje, samopodoba, učne težave, poklicna orientacija ...), 38,4 % jih meni, da so za to usposobljeni, 6,5 % jih meni, da so za to zelo usposobljeni, ter prav tako 6,5 %, da za to sploh niso usposobljeni.

Tabela 25: Strokovna pomoč pri prepoznavanju dvojno izjemnih učencev

Pomoč pri prepoznavanju dvojno izjemnih učencev	f	%	Veljavni %
Ne potrebujem	59	12,6	14,9
Potrebujem	270	57,6	68,4
Zelo potrebujem	66	14,1	16,7
Skupaj	395	84,2	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>74</i>	<i>15,8</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

Večina oz. 68,4 % veljavno anketiranih meni, da potrebuje strokovno pomoč pri prepoznavanju dvojno izjemnih učencev, 16,7 % jih meni, da to potrebujejo zelo, 14,9 % pa strokovne pomoči glede prepoznavanja dvojno izjemnih učencev ne potrebujejo.

Tabela 26: Strokovna pomoč pri prepoznavanju značilnosti nadarjenih učencev

xxx ... Prepoznavanje značilnosti nadarjenih učencev	f	%	Veljavni %
Ne potrebujem	144	30,7	36,5
Potrebujem	222	47,3	56,2
Zelo potrebujem	29	6,2	7,3
Skupaj	395	84,2	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>74</i>	<i>15,8</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

Več kot polovica oz. 56,2 % veljavno anketiranih meni, da potrebuje strokovno pomoč pri prepoznavanju značilnosti nadarjenih učencev, 36,5 % jih meni, da te pomoči ne potrebujejo, medtem ko jih 7,3 % to pomoč zelo potrebuje.

Tabela 27: Strokovna pomoč pri pripravi učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela

Pomoč pri pripravi učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela	f	%	Veljavni %
Ne potrebujem	106	22,6	26,8
Potrebujem	235	50,1	59,5
Zelo potrebujem	54	11,5	13,7
Skupaj	395	84,2	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>74</i>	<i>15,8</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

Več kot polovica oz. 59,5 % veljavno anketiranih meni, da potrebuje največ strokovno pomoč pri pripravi učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela, 26,8 % jih meni, da te pomoči ne potrebujejo, medtem ko jih 13,7 % to pomoč zelo potrebuje.

Tabela 28: Strokovna pomoč pri pripravi obogatitvenega gradiva

Pomoč pri pripravi obogatitvenega gradiva	f	%	Veljavni %
Ne potrebujem	105	22,4	26,6
Potrebujem	237	50,5	60,0
Zelo potrebujem	53	11,3	13,4
Skupaj	395	84,2	100,0
<i>Manjkajoči</i>	<i>74</i>	<i>15,8</i>	
<i>Skupaj</i>	<i>469</i>	<i>100,0</i>	

Več kot polovica oz. 60,0 % veljavno anketiranih meni, da potrebuje strokovno pomoč pri pripravi obogatitvenega gradiva, 26,6 % jih meni, da te pomoči ne potrebuje, medtem ko jih 13,4 % to pomoč zelo potrebuje.

Tabela 29: Izbor najpogostejših značilnosti nadarjenih učencev

	Odgovori		f (%) vseh odgovorov
	f	f (%)	
Prevladuje intuicija.	103	4,5	25,3
Analitično mišljenje.	275	12,0	67,6
Prevladuje fantazija.	161	7,0	39,6
Enostavne rešitve.	102	4,5	25,1
Ideološka usmerjenost.	28	1,2	6,9
Prevladuje logika.	313	13,7	76,9
Konkretnost.	113	4,9	27,8
Neprikladnost in nepopustljivost.	67	2,9	16,5
Ideološka usmerjenost.	29	1,3	7,1
Emocionalna neprizadetost.	23	1,0	5,7
Antropološka usmerjenost.	18	,8	4,4
Prevladuje razum	169	7,4	41,5
Abstraktnost	256	11,2	62,9
Prilagodljivost in popustljivost	25	1,1	6,1
Sintetično mišljenje	139	6,1	34,2
Ljubosumno čuvanje lastnega znanja	14	,6	3,4
Globalna usmerjenost	133	5,8	32,7
Emocionalna prizadetost	48	2,1	11,8
Zapletene rešitve	173	7,6	42,5
Potreba po posredovanju znanja	98	4,3	24,1
Skupaj	2287	100,0	561,9

Po mnenju anketiranih so najbolj tipične značilnosti nadarjenih učencev prevladovanje logike, analitično mišljenje in abstraktnost, sledijo zapletene rešitve, prevladovanje razuma, fantazije, sintetično mišljenje, globalna usmerjenost itd..

3.4.2 Inferenčna statistika

H1: Več kot polovica razrednih in predmetnih učiteljev ima pozitivna stališča do nadarjenih učencev.

Tabela 30: Rezultati hi-kvadrat preizkusa – Mnenja in stališča pedagoških delavcev do nadarjenih učencev

	Št. enot	DA	NE	E	Reziduali	χ^2	p
Ali menite, da imate v razredu nadarjenega učenca?	320	291	29	160,0	+/- 131,0	214,513	0,000 < 0,01
Ali menite, da znate prepoznati značilnosti nadarjenih učencev?	286	280	6	143,0	+/- 137,0	262,503	0,000 < 0,01
Ali menite, da je z nadarjenim učencem potrebno delati individualno?	317	266	51	158,5	+/- 107,5	145,820	0,000 < 0,01
Ali menite, da nadarjen učenec zmore sam realizirati svoje potenciale?	300	85	215	150,0	+/- 65,0	56,333	0,000 < 0,01
Ali menite, da imajo nadarjeni na čustveno socialnem področju večje težave v primerjavi z vrstniki?	274	124	150	137,0	+/- 13,0	2,467	0,000 < 0,01
Ali menite, da je učenec z Downovim sindromom lahko nadarjen?	202	191	11	101,0	+/- 90,0	160,396	0,000 < 0,01
Ali menite: da je učenec z avtizmom lahko nadarjen?	288	285	3	144,0	+/- 141,0	276,125	0,000 < 0,01

Ali menite, da nadarjen učenec lahko postane egoističen in domišljav, če mu je namenjena posebna pozornost?	282	203	79	141,0	+/- 62,0	54,525	0,000 < 0,01
Ali menite, da so starši v največji meri odgovorni za razvoj nadarjenosti pri učencu?	278	95	183	139,0	+/- 44,0	27,856	0,000 < 0,01
Ali menite, da lahko nadarjenega učenca uspešno poučuje le nadarjen učitelj?	299	27	272	149,5	+/- 122,5	200,753	0,000 < 0,01
Ali menite, da so nadarjeni učenci pomembni za prihodnost naše države?	301	255	46	150,5	+/- 104,5	145,120	0,000 < 0,01

Anketirani predmetni in razredni učitelji statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) menijo, da v razredu znajo prepoznati nadarjenega učenca in njegove značilnosti.

Za merjenje pozitivnih stališč so bili upoštevani pravilni odgovori pri naslednjih spremenljivkah:

Strinjanje s trditvijo, da je z nadarjenim učencem potrebno delati individualno (DA).

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi učitelji (razredni in predmetni skupaj) obstajajo statistično značilne razlike v prepričanju, da je z nadarjenim učencem potrebno delati individualno. Anketirani predmetni in razredni učitelji imajo statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) pozitivno prepričanje do individualnega dela z nadarjenim učencem.

Nestrinjanje s trditvijo, da nadarjen učenec zmore sam realizirati svoje potenciale (NE).

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi učitelji (razredni in predmetni skupaj) obstajajo statistično značilne razlike v prepričanju, da nadarjen učenec zmore sam realizirati svoje potenciale. Anketirani predmetni in razredni učitelji se statistično značilno v večji meri ne strinjajo s to trditvijo oz. imajo statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) pozitivno prepričanje do nadarjenega učenca in zmožnosti realizacije svojega potenciala.

Strinjanje s trditvijo, da imajo nadarjeni na čustveno socialnem področju večje težave v primerjavi z vrstniki (DA).

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi učitelji (razredni in predmetni skupaj) obstajajo statistično značilne razlike v prepričanju, da imajo nadarjeni na čustveno socialnem področju večje težave v primerjavi z vrstniki. Anketirani predmetni in razredni učitelji se statistično značilno v večji meri ne strinjajo s to trditvijo oz. imajo statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) negativno prepričanje do nadarjenega učenca in čustvenih težav na socialnem področju, v primerjavi z vrstniki

Strinjanje s trditvijo, da je učenec z Downovim sindromom lahko nadarjen (DA).

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi učitelji (razredni in predmetni skupaj) obstajajo statistično značilne razlike v prepričanju, da je učenec z Downovim sindromom lahko nadarjen. Anketirani predmetni in razredni učitelji se statistično značilno v večji meri strinjajo s to trditvijo oz. imajo statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) pozitivno prepričanje do nadarjenosti učenca z Downovim sindromom.

Strinjanje s trditvijo, da je učenec z avtizmom lahko nadarjen (DA).

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi učitelji (razredni in predmetni skupaj) obstajajo statistično značilne razlike v prepričanju, da je učenec z avtizmom lahko nadarjen. Anketirani predmetni in razredni učitelji se statistično značilno v večji meri strinjajo s to trditvijo oz. imajo statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) pozitivno prepričanje do nadarjenosti učenca z avtizmom.

Nestrinjanje s trditvijo, da nadarjen učenec lahko postane egoističen in domišljav, če mu je namenjena posebna pozornost (NE).

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi učitelji (razredni in predmetni skupaj) obstajajo statistično značilne razlike v prepričanju, da nadarjen učenec lahko postane egoističen in domišljav, če mu je namenjena posebna pozornost. Anketirani predmetni in razredni učitelji se statistično značilno v večji meri strinjajo s to trditvijo oz. imajo statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) negativno prepričanje do nadarjenega učenca in njegove zmožnosti, da postane egoističen in domišljav, če mu je namenjena posebna pozornost.

Nestrinjanje s trditvijo, da so starši v največji meri odgovorni za razvoj nadarjenosti pri učencu (NE).

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi učitelji (razredni in predmetni skupaj) obstajajo statistično značilne razlike v prepričanju, da so starši v največji meri odgovorni za razvoj nadarjenosti pri učencu. Anketirani predmetni in razredni učitelji se statistično značilno v večji meri ne strinjajo s to trditvijo oz. imajo statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) pozitivno prepričanje do odgovornosti staršev in razvoja nadarjenosti pri učencu.

Nestrinjanje s trditvijo, da lahko nadarjenega učenca uspešno poučuje le nadarjen učitelj (NE).

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi učitelji (razredni in predmetni skupaj) obstajajo statistično značilne razlike v prepričanju, da lahko nadarjenega učenca uspešno poučuje le nadarjen učitelj. Anketirani predmetni in razredni učitelji se statistično značilno v večji meri ne strinjajo s to trditvijo oz. imajo statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) pozitivno prepričanje do nadarjenega učenca in uspešnega poučevanja le-tega s strani nadarjenega učitelja.

Strinjanje s trditvijo, da so nadarjeni učenci pomembni za prihodnost naše države (DA).

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi učitelji (razredni in predmetni skupaj) obstajajo statistično značilne razlike v prepričanju, da so nadarjeni učenci pomembni za prihodnost naše države. Anketirani predmetni in razredni učitelji se statistično značilno v večji meri strinjajo s to trditvijo oz. imajo statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) pozitivno prepričanje do pomembnosti nadarjenih učencev za prihodnost države.

SKLEP: H1, ki pravi, da "več kot polovica razrednih in predmetnih učiteljev ima pozitivna stališča do nadarjenih učencev" ne moremo ovreči, torej jo lahko potrdimo.

Negativna prepričanja se pojavljajo zgolj pri trditvi, da imajo nadarjeni na čustveno socialnem področju večje težave v primerjavi z vrstniki ter da nadarjen učenec lahko postane egoističen in domišljav, če mu je namenjena posebna pozornost. Pri vseh ostalih imajo anketirani učitelji razrednega in predmetnega pouka pozitivno prepričanje oz. pozitivna stališča.

H2: Razredni učitelji v večji meri prepoznajo značilnosti nadarjenih učencev v primerjavi s predmetnimi učitelji.

Tabela 31: Frekvenčne porazdelitve več možnih odgovorov – Najbolj tipične značilnosti nadarjenih učencev glede na izobrazbo profesorjev

		Izobrazba		Skupaj
		Profesor razrednega pouka	Profesor predmetnega pouka	
Prevladuje intuicija	f	24	55	79
	f (%)	19,4	28,2	
Analitično mišljene	f	76	132	208
	f (%)	61,3	67,7	
Prevladuje fantazija	f	44	79	123
	f (%)	35,5	40,5	
Enostavne rešitve	f	24	54	78
	f (%)	19,4	27,7	
Ideološka usmerjenost	f	11	9	20
	f (%)	8,9	4,6	
Prevladuje logika	f	100	143	243
	f (%)	80,6	73,3	
Konkretnost	f	19	65	84
	f (%)	15,3	33,3	
Neprikladnost in nepopustljivost	f	27	23	50
	f (%)	21,8	11,8	
Ideološka usmerjenost	f	13	8	21
	f (%)	10,5	4,1	
Emocionalna neprizadetost	f	5	9	14
	f (%)	4,0	4,6	
Antropološka usmerjenost	f	8	4	12

	f (%)	6,5	2,1	
Prevladuje razum	f	46	92	138
	f (%)	37,1	47,2	
Abstraktnost	f	86	118	204
	f (%)	69,4	60,5	
Prilagodljivost in	f	4	13	17
popustljivost	f (%)	3,2	6,7	
Sintetično mišljenje	f	43	67	110
	f (%)	34,7	34,4	
Ljubosumno čuvanje	f	6	4	10
lastnega znanja	f (%)	4,8	2,1	
Globalna usmerjenost	f	39	59	98
	f (%)	31,5	30,3	
Emocionalna prizadetost	f	21	17	38
	f (%)	16,9	8,7	
Zapletene rešitve	f	57	76	133
	f (%)	46,0	39,0	
Potreba po posredovanju	f	36	39	75
znanja	f (%)	29,0	20,0	
Skupaj	f	124	195	319

Profesorji predmetnega pouka v večji meri kot profesorji razrednega pouka menijo, da je za nadarjenega učenca značilna prevlada intuicije, enostavne rešitve in konkretnost.

Profesorji razrednega pouka v večji meri kot profesorji predmetnega pouka menijo, da je neprilagodljivost in nepopustljivost, emocionalna prizadetost ter potreba po posredovanju znanja značilna za nadarjenega učenca.

SKLEP: H2, ki pravi, da "razredni učitelji v večji meri prepoznajo značilnosti nadarjenih učencev v primerjavi s predmetnimi učitelji", ovržemo oz. je ne moremo potrditi.

Menimo, da so profesorji razrednega in predmetnega pouka prepoznali različne značilnosti nadarjenih učencev zato, ker se v različnih starostnih obdobjih bolj kažejo različne značilnosti. Prav tako je do razlike lahko prišlo, ker učitelji razrednega pouka z učencem preživijo več časa, kot predmetni učitelji in jih zato morda tudi bolje poznajo na kognitivnem in konativnem področju razvoja.

H3: Večina osnovnošolskih učiteljev meni, da so ustrezno usposobljeni za odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci.

Tabela 32: Samocena pedagoških delavcev na področju odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci ter izid χ^2 preizkusa enakih verjetnosti

	Št. enot	Nisem usposobljen	Sem usposobljen	E	Reziduali	χ^2	p
Prepoznavanje nadarjenih učencev.	398	125	273	199,0	+/- 74,0	55,035	0,000 < 0,01
Prepoznavanje dvojno izjemnih učencev.	398	232	166	199,0	+/- 33,0	10,945	0,001 < 0,01
Priprava individualiziranega programa za nadarjenega učenca.	398	164	234	199,0	+/- 35,0	12,312	0,000 < 0,01
Priprava učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela.	398	112	286	199,0	+/- 87,0	76,070	0,000 < 0,01
Priprava obogatitvenega gradiva.	398	80	318	199,0	+/- 119,0	142,32 2	0,000 < 0,01
Svetovalno delo z nadarjenim učencem (čustveno socialno področje, samopodoba,	398	219	179	199,0	+/- 20,0	4,020	0,045 < 0,05

učne težave,
poklicna
orientacija ...).

Prepoznavanje nadarjenih učencev:

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi osnovnošolskimi učitelji (celoten vzorec) obstajajo statistično značilne razlike v prepričanju v usposobljenosti za prepoznavanje nadarjenih učencev. Anketirani učitelji statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) menijo, da so bolj usposobljeni kot neusposobljeni za prepoznavanje nadarjenih učencev.

Prepoznavanje dvojno izjemnih učencev:

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi osnovnošolskimi učitelji (celoten vzorec) obstajajo statistično značilne razlike v prepoznavanju dvojno izjemnih učencev. Anketirani učitelji statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) menijo, da so bolj neusposobljeni kot usposobljeni za prepoznavanje dvojno izjemnih učencev.

Menimo, da se učitelji počutijo manj usposobljeni za prepoznavanje dvojno izjemnih učencev, ker so le ti zelo majhna populacija in se o njih ne govori veliko. Pri otroku s posebne posebni potrebami se pozornost namenja predvsem njegovim primankljajem in odpravljanju le teh, zato je nadarjenost pri učencu pogosteje spregledana. Menimo, da bi se morali učitelji dodatno strokovno izobraževati tudi an pdoorčju dvojen izjemnosti.

Priprava individualiziranega programa za nadarjenega učenca:

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi osnovnošolskimi učitelji (celoten vzorec) obstajajo statistično značilne razlike v mnenju o usposobljenosti za pripravo individualiziranega programa za nadarjenega učenca. Anketirani učitelji statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) menijo, da so bolj usposobljeni kot neusposobljeni za pripravo individualiziranega programa za nadarjenega učenca.

Priprava učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela:

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi osnovnošolskimi učitelji (celoten vzorec) obstajajo statistično značilne razlike v mnenju

o usposobljenosti za pripravo učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela. Anketirani učitelji statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) menijo, da so bolj usposobljeni kot neusposobljeni za pripravo individualiziranega programa za nadarjenega učenca.

Priprava obogatitvenega gradiva:

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi osnovnošolskimi učitelji (celoten vzorec) obstajajo statistično značilne razlike v mnenju o usposobljenosti za pripravo obogatitvenega gradiva. Anketirani učitelji statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) menijo, da so bolj usposobljeni kot neusposobljeni za pripravo obogatitvenega gradiva.

Svetovalno delo z nadarjenim učencem (čustveno socialno področje, samopodoba, učne težave, poklicna orientacija ...):

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Med anketiranimi osnovnošolskimi učitelji (celoten vzorec) obstajajo statistično značilne razlike v mnenju o usposobljenosti za svetovalno delo z nadarjenim učencem (čustveno socialno področje, samopodoba, učne težave, poklicna orientacija ...). Anketirani učitelji statistično značilno (ob stopnji značilnosti $p = 0,000 < 0,01$) menijo, da so bolj neusposobljeni kot usposobljeni za svetovalno delo z nadarjenim učencem (čustveno socialno področje, samopodoba, učne težave, poklicna orientacija ...).

Menimo, da je do takega rezultata prišlo, ker v praksi nadarjenim učencem svetujejo predvsem šolski svetovalni delavci, ne pa toliko učitelji. Zato učiteji s svetovanjem nadarjenim učencem nimajo veliko izkušenj.

SKLEP: H3, ki pravi, da "večina osnovnošolskih učiteljev meni, da so ustrezno usposobljeni za odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci", ne moremo ovreči, torej jo lahko potrdimo. Mnenje o neusposobljenosti se pojavlja zgolj pri prepoznavanju dvojno izjemnih učencev ter svetovalnem delu z nadarjenim učencem (čustveno socialno področje, samopodoba, učne težave, poklicna orientacija ...). Pri vseh ostalih imajo anketirani učitelji pozitivno mnenje o svoji usposobljenosti,

H4: Učitelji, ki so se izobraževali na temo nadarjenih učencev, so v večji meri mnenja, da so ustrezno usposobljeni za odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci, kot učitelji, ki se niso izobraževali na tem področju.

Tabela 33: Samoocena pedagoških delavcev na področju prepoznavanja nadarjenih in dvojno izjemnih učencev – izid χ^2 preizkusa

Merski indikatorji	Odvisni spremenljivki					
	Prepoznavanje nadarjenih učencev			Prepoznavanje dvojno izjemnih učencev		
Neodvisne spremenljivke	Nisem usposob.	Sem usposob.	Skupaj	Nisem usposob.	Sem usposob.	Skupaj
Ali ste se kdaj udeležili izobraževanja, seminarja ali konference na temo odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci?						
Da (f, %)	53/23,3	174/76,7	227/100,0	112/49,3	115/50,7	227/100,0
Ne (f, %)	72/42,1	99/57,9	171/100,0	120/70,2	51/29,8	171/100,0
Skupaj (f, %)	125/31,4	273/68,6	398/100,0	232/58,3	166/41,7	398/100,0
χ^2	15,928			17,416		
p	0,000 < 0,01			0,000 < 0,01		

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Pri spremenljivki »Prepoznavanje nadarjenih učencev« in »Prepoznavanje dvojno izjemnih učencev«, prihaja do statistično značilnih razlik v mnenju o usposobljenosti ($p < 0,01$) med tistimi učitelji, ki so se izobraževali na temo nadarjenih učencev, in tistimi, ki se niso. Učitelji, ki so se izobraževali na temo nadarjenih učencev, statistično značilno v večji meri menijo, da so usposobljeni za prepoznavanje nadarjenih in dvojno izjemnih učencev kot tisti, ki se niso udeležili nobenega izobraževanja.

Tabela 34: Samoocena pedagoških delavcev na področju dela in priprave INDEP za nadarjenega učenca – izid χ^2 preizkusa

Merski indikatorji	Odvisni spremenljivki					
	Priprava individualiziranega programa za nadarjenega učenca.			Priprava učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela.		
Neodvisne spremenljivke	Nisem usposob.	Sem usposob.	Skupaj	Nisem usposob.	Sem usposob.	Skupaj
Ali ste se kdaj udeležili izobraževanja, seminarja ali konference na temo odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci?						
Da (f, %)	70/30,8	157/69,2	227/100,0	47/20,7	180/79,3	227/100,0
Ne (f, %)	94/55,0	77/45,0	171/100,0	65/38,0	106/62,0	171/100,0
Skupaj (f, %)	164/41,2	234/58,8	398/100,0	112/28,1	286/71,9	398/100,0
χ^2	23,447			14,446		
p	0,000 < 0,01			0,000 < 0,01		

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Pri spremenljivki »Priprava individualiziranega programa za nadarjenega učenca« in »Priprava učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela« prihaja do statistično značilnih razlik v mnenju o usposobljenosti ($p < 0,01$) med tistimi učitelji, ki so se izobraževali na temo nadarjenih učencev, in tistimi, ki se niso. Učitelji, ki so se izobraževali na temo nadarjenih učencev, statistično značilno v večji meri menijo, da so usposobljeni za pripravo individualiziranega programa za nadarjenega učenca ter pripravo učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela kot tisti, ki se niso udeležili nobenega izobraževanja.

Tabela 35: Samoocena pedagoških delavcev in izid χ^2 preizkusa na drugih področjih

Merski indikatorji	Odvisni spremenljivki					
	Priprava obogatitvenega gradiva			Svetovalno delo z nadarjenim učencem (čustveno socialno področje, samopodoba, učne težave, poklicna orientacija ...)		
Neodvisne spremenljivke	Nisem usposob.	Sem usposob.	Skupaj	Nisem usposob.	Sem usposob.	Skupaj
Ali ste se kdaj udeležili izobraževanja, seminarja ali konference na temo odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci?						
Da (f, %)	36/15,9	191/84,1	227/100,0	110/48,5	117/51,5	227/100,0
Ne (f, %)	44/25,7	127/74,3	171/100,0	109/63,7	62/36,3	171/100,0
Skupaj (f, %)	80/ 20,1	318/79,9	398/100,0	219/55,0	179/45,0	398/100,0
χ^2	5,918			9,207		
p	0,015 < 0,05			0,002 < 0,01		

Vrednost χ^2 je statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,01$. Pri spremenljivki »Priprava obogatitvenega gradiva« in »Svetovalno delo z nadarjenim učencem (čustveno socialno področje, samopodoba, učne težave, poklicna orientacija ...)« prihaja do statistično značilnih razlik v mnenju o usposobljenosti ($p < 0,05$) med tistimi učitelji, ki so se izobraževali na temo nadarjenih učencev, in tistimi, ki se niso. Učitelji, ki so se izobraževali na temo nadarjenih učencev, statistično značilno v večji meri menijo, da so usposobljeni za pripravo obogatitvenega gradiva ter svetovalno delo z nadarjenim

učencem (čustveno socialno področje, samopodoba, učne težave, poklicna orientacija ...) kot tisti, ki se niso udeležili nobenega izobraževanja.

SKLEP: H4, ki pravi, da "učitelji, ki so se izobraževali na temo nadarjenih učencev, so v večji meri mnenja, da so ustrezno usposobljeni za odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci kot učitelji, ki se niso izobraževali na tem področju" ne moremo ovreči, torej jo lahko potrdimo. Učitelji, ki so se izobraževali na temo nadarjenih učencev, so v večji meri mnenja, da so ustrezno usposobljeni za odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci kot učitelji, ki se niso izobraževali na tem področju.

H5: Več kot imajo učitelji izkušenj s poučevanjem, manj pomoči potrebujejo pri delu z nadarjenimi učenci.

Tabela 36: Analiza povezanosti – Pearsonov koeficient korelacije

				Koliko let izkušenj imate s poučevanjem?
Prepoznavanje dvojno izjemnih učencev	Pearsonov koeficient			-,107*
	korelacije			
	p (dvostranska)			,033
	Št. enot			395
Prepoznavanje značilnosti nadarjenih učencev	Pearsonov koeficient			-,158**
	korelacije			
	p (dvostranska)			,002
	Št. enot			395
Priprava učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela	Pearsonov koeficient			-,182**
	korelacije			
	p (dvostranska)			,000
	Št. enot			395
Priprava obogatitvenega gradiva	Pearsonov koeficient			-,080
	korelacije			
	p (dvostranska)			,112
	Št. enot			395

*. Korelacija je statistično značilna pri stopnji značilnosti 0,05.

** . Korelacija je statistično značilna pri stopnji značilnosti 0,01.

Kot lahko razberemo iz Pearsonovega koeficienta korelacije, obstaja statistično značilna šibka negativna povezanost med izkušnjami s poučevanjem (v letih) in prepoznavanjem dvojno izjemnih učencev ($p = 0,033 < 0,05$, $R = -0,107$). Z večanjem

delovnih izkušenj s poučevanjem (v letih), se statistično značilno manjša potreba po strokovni pomoči učiteljem za prepoznavanje dvojno izjemnih učencev.

Obstaja statistično značilna šibka negativna povezanost med izkušnjami s poučevanjem (v letih) in prepoznavanjem značilnosti nadarjenih učencev ($p = 0,002 < 0,01$, $R = -0,158$). Z večanjem delovnih izkušenj s poučevanjem (v letih) se statistično značilno manjša potreba po strokovni pomoči učiteljem za prepoznavanje značilnosti nadarjenih učencev.

Obstaja statistično značilna šibka negativna povezanost med izkušnjami s poučevanjem (v letih) in priprava učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela ($p = 0,000 < 0,01$, $R = -0,182$). Z večanjem delovnih izkušenj s poučevanjem (v letih) se statistično značilno manjša potreba po strokovni pomoči učiteljem za pripravo učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela.

Med izkušnjami s poučevanjem (v letih) in pripravo obogatitvenega gradiva ne prihaja do statistično značilne povezanosti. Torej ne glede na izkušnje s poučevanjem enako pomoč potrebujejo učitelji pri pripravi obogatitvenega gradiva.

Priprava obogatitvenega gradiva je strokovno opravilo posameznega učitelja. Obogatitveni didaktični material se pripravlja individualno glede na učenčeve potrebe, interese, sposobnosti in od učitelja zaheva večjo mero ustvarjalnosti in samoiniciativnosti. Le ta pa ni toliko vezana na izkušnje s poučevanjem. Menimo, da bi lahko bil to razlog, da ne prihaja do statistično značilne povezanosti med izkušnjami s poučevanjem in pripravo obogatitvenega gradiva.

SKLEP: H5, ki pravi, da "več kot imajo učitelji izkušenj s poučevanjem, manj pomoči potrebujejo pri delu z nadarjenimi učenci", ne moremo ovreči, torej jo lahko potrdimo. Več kot imajo učitelji izkušenj s poučevanjem, manj pomoči potrebujejo pri delu z nadarjenimi učenci (izjema je pripravljanje obogatitvenega gradiva).

H6: Učitelji, ki poučujejo v mestnem okolju, imajo bolj pozitivna prepričanja do nadarjenih učencev kot učitelji, ki poučujejo na podeželju.

Tabela 37: Mnenje o nadarjenih učencih in kraj poučevanja - izzid χ^2 preizkusa

Merski indikatorji	Odvisni spremenljivki					
	Ali menite, da imate v razredu nadarjenega učenca?			Ali menite, da znate prepoznati značilnosti nadarjenih učencev?		
	Da	Ne	Skupaj	Da	Ne	Skupaj
Šola, na kateri poučujete, se nahaja:						
V mestnem okolju (f, %)	162/87,6	23/12,4	185/100,0	171/97,7	4/2,3	175/100,0
Na podeželju (f, %)	199/91,3	19/8,7	218/100,0	190/97,4	5/2,6	195/100,0
Skupaj (f, %)	461/89,6	42/10,4	403/100,0	361/97,6	9/2,4	370/100,0
χ^2	1,481			0,030		
p	0,224 > 0,05			0,862 > 0,05		

Vrednost χ^2 ni statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,05$. Hipoteze enakih verjetnosti ne moremo ovreči. Pri spremenljivki »Ali menite, da imate v razredu nadarjenega učenca« in »Ali menite, da znate prepoznati značilnosti nadarjenih učencev« ne prihaja do statistično značilnih razlik v odgovorih ($p > 0,05$) glede na šolo oz. okolje (mestno/podeželsko) poučevanja.

Tabela 38: Mnenje o nadarjenih učencih in izzid χ^2 preizkusa

Merski indikatorji		Odkloni spremenljivki					
		Ali menite, da je z nadarjenim učencem potrebno delati individualno?			Ali menite, da nadarjen učenec zmore sam realizirati svoje potenciale?		
Neodvisne spremenljivke	Šola, na kateri poučujete, se nahaja:	Da	Ne	Skupaj	Da	Ne	Skupaj
V mestnem okolju (f, %)		148/81,8	33/18,2	181/100,0	49/28,2	125/71,8	174/100,0
Na podeželju (f, %)		190/87,6	27/12,4	217/100,0	55/27,1	148/72,9	203/100,0
Skupaj (f, %)		338/84,9	60/15,1	398/100,0	104/27,6	273/72,4	377/100,0
χ^2		2,584			0,053		
p		0,108 > 0,05			0,817 > 0,05		

Vrednost χ^2 ni statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,05$. Hipoteze enakih verjetnosti ne moremo ovreči. Pri spremenljivki »Ali menite, da je z nadarjenim učencem potrebno delati individualno« in »Ali menite, da nadarjen učenec zmore sam realizirati svoje potenciale« ne prihaja do statistično značilnih razlik v odgovorih ($p > 0,05$), glede na šolo oz. okolje (mestno/podeželsko) poučevanja.

Tabela 39: Mnenje o nadarjenih učencih in izvid χ^2 preizkusa

Merski indikatorji	Odvisni spremenljivki						
	Ali menite, da imajo nadarjeni na čustveno socialnem področju večje težave v primerjavi z vrstniki?			Ali menite, da je učenec z Downovim sindromom lahko nadarjen?			
Neodvisne spremenljivke	Da	Ne	Skupaj	Da	Ne	Skupaj	
Šola, na kateri poučujete, se nahaja:							
V mestnem okolju (f, %)	67/41,6	94/58,4	161/100,0	128/93,4	9/6,6	137/100,0	
Na podeželju (f, %)	85/45,9	100/54,1	185/100,0	127/92,0	11/8,0	138/100,0	
Skupaj (f, %)	152/43,9	194/56,1	346/100,0	255/92,7	20/7,3	275/100,0	
χ^2	2,584			0,200			
p	0,108 > 0,05			0,654 > 0,05			

Vrednost χ^2 ni statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,05$. Hipoteze enakih verjetnosti ne moremo ovreči. Pri spremenljivki »Ali menite, da imajo nadarjeni na čustveno socialnem področju večje težave v primerjavi z vrstniki« in »Ali menite, da je učenec z Downovim sindromom lahko nadarjen« ne prihaja do statistično značilnih razlik v odgovorih ($p > 0,05$) glede na šolo oz. okolje (mestno/podeželsko) poučevanja.

Tabela 40: Mnenje o nadarjenih učencih in izid χ^2 preizkusa

Merski indikatorji	Odvisni spremenljivki						
	Ali menite, da je učenec z avtizmom lahko nadarjen?			Ali menite, da nadarjen učenec lahko postane egoističen in domišljav, če mu je namenjena posebna pozornost?			
Neodvisne spremenljivke	Da	Ne	Skupaj	Da	Ne	Skupaj	
Šola, na kateri poučujete, se nahaja:							
V mestnem okolju (f, %)	173/98,9	2/1,1	175/100,0	123/74,5	42/25,5	165/100,0	
Na podeželju (f, %)	196/98,5	3/1,5	199/100,0	129/67,5	62/32,5	191/100,0	
Skupaj (f, %)	369/98,7	5/1,3	374/100,0	252/70,8	104/29,2	356/100,0	
χ^2	0,094			2,201			
p	0,759 > 0,05			0,147 > 0,05			

Vrednost χ^2 ni statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,05$. Hipoteze enakih verjetnosti ne moremo ovreči. Pri spremenljivki »Ali menite, da je učenec z avtizmom lahko nadarjen« in »Ali menite, da nadarjen učenec lahko postane egoističen in domišljav, če mu je namenjena posebna pozornost« ne prihaja do statistično značilnih razlik v odgovorih ($p > 0,05$) glede na šolo oz. okolje (mestno/podeželsko) poučevanja.

Tabela 41: Mnenje o nadarjenih učencih in izid χ^2 preizkusa

Merski indikatorji		Odvisni spremenljivki					
		Ali menite, da so starši v največji meri odgovorni za razvoj nadarjenosti pri učencu?			Ali menite, da lahko nadarjenega učenca uspešno poučuje le nadarjen učitelj?		
Neodvisne spremenljivke		Da	Ne	Skupaj	Da	Ne	Skupaj
Šola, na kateri poučujete, se nahaja:							
V mestnem okolju (f, %)		60/35,3	110/64,7	170/100,0	16/9,0	162/91,0	178/100,0
Na podeželju (f, %)		66/35,1	122/64,9	188/100,0	16/7,8	188/92,2	204/100,0
Skupaj (f, %)		126/35,2	232/64,8	358/100,0	32/8,4	350/91,6	382/100,0
χ^2		0,001			0,163		
p		0,970 > 0,05			0,687 > 0,05		

Vrednost χ^2 ni statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,05$. Hipoteze enakih verjetnosti ne moremo ovreči. Pri spremenljivki »Ali menite, da so starši v največji meri odgovorni za razvoj nadarjenosti pri učencu« in »Ali menite, da lahko nadarjenega učenca uspešno poučuje le nadarjen učitelj« ne prihaja do statistično značilnih razlik v odgovorih ($p > 0,05$) glede na šolo oz. okolje (mestno/podeželsko) poučevanja.

Tabela 42: Mnenje o nadarjenih učencih in izzid χ^2 preizkusa

Merski indikatorji	Odvisni spremenljivki		
Neodvisne spremenljivke	Ali menite, da so nadarjeni učenci pomembni za prihodnost naše države?		
Šola, na kateri poučujete, se nahaja:	Da	Ne	Skupaj
V mestnem okolju (f, %)	145/80,1	36/19,9	181/100,0
Na podeželju (f, %)	181/88,3	24/11,7	205/100,0
Skupaj (f, %)	326/84,5	60/15,5	386/100,0
χ^2	4,902		
p	0,027 < 0,05		

Glede na šolo oz. okolje poučevanja (mesto/podeželje) je pri spremenljivki »Ali menite, da so nadarjeni učenci pomembni za prihodnost naše države«, vrednost χ^2 statistično pomembna na ravni $\alpha = 0,05$. Torej obstajajo statistično značilne razlike v mnenju o pomembnosti nadarjenih učencev za prihodnost naše države med anketiranimi v mestnem in podeželskem okolju. Anketirani učitelji s podeželskega okolja poučevanja imajo statistično značilno (ob stopnji značilnosti < 0,05) še bolj pozitivno prepričanje, da so nadarjeni učenci pomembni za prihodnost države, kot učitelji, ki poučujejo v mestnem okolju.

SKLEP: H6, ki pravi, da "učitelji, ki poučujejo v mestnem okolju, imajo bolj pozitivna prepričanja do nadarjenih učencev kot učitelji, ki poučujejo na podeželju", ovržemo oz. je ne moremo potrditi. Med učitelji, ki poučujejo v mestnem okolju in učitelji, ki poučujejo na podeželju, ni statistično značilnih razlik v pozitivnih prepričanjih do nadarjenih učencev. Celo obratno, statistično značilne razlike ($p < 0,05$) obstajajo le pri spremenljivki »Ali menite, da so nadarjeni učenci pomembni za prihodnost naše države«, kjer imajo učitelji s podeželskega okolja še bolj pozitivno prepričanje o tem kot učitelji, ki poučujejo v mestnem okolju. Pri ostalih spremenljivkah ne prihaja do statistično značilnih razlik med obema okoljema poučevanja.

4 SKLEPNE UGOTOVITVE

V raziskavi smo ugotovili, da ima večina osnovnošolskih učiteljev pozitivna stališča do nadarjenih učencev. Le pri dveh trditvah so imeli učitelji negativna prepričanja (tj. (i) »Učenec lahko postane egoističen in domišljav, če mu je namenjena posebna pozornost«; (ii) »Nadarjeni učenci nimajo večjih težav v primerjavi z vrstniki na čustveno socialnem področju«). Pokazalo se je, da med učitelji, ki učijo na vasi in v mestu, ni statistično pomembnih razlik v njihovih mnenjih o nadarjenih. Samo pri vprašanju »Ali menite, da so nadarjeni učenci pomembni za prihodnost naše države« imajo učitelji, ki poučujejo na vasi, bolj pozitivno mnenje kot učitelji, ki poučujejo v mestu.

Ugotovili smo, da ni statistično pomembnih razlik v prepoznavanju značilnosti nadarjenih učencev med učitelji, ki poučujejo na razredni in predmetni stopnji. Raziskava pa je pokazala, da učitelji z več leti delovne dobe potrebujejo manj pomoči pri delu z nadarjenimi učenci. Izjema je le priprava obogatitvenega gradiva za nadarjene, kjer tudi (naj)bolj izkušeni učitelji potrebujejo dodatno strokovno pomoč.

Večina učiteljev meni, da so usposobljeni za prepoznavanje nadarjenih učencev, pripravo individualiziranega programa za nadarjenega učenca, pripravo učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela ter pripravo obogatitvenega gradiva. Za svetovalno delo z nadarjenim učencem in prepoznavanje dvojno izjemnih učencev pa menijo, da niso dovolj oz. sploh niso usposobljeni. Raziskava je namreč pokazala mnenje večine učiteljev, da niso usposobljeni za prepoznavanje dvojno izjemnih učencev. Prav tako so izrazili, da na tem področju potrebujejo največ pomoči.

Ugotovili smo, da izobraževanja učiteljev na temo nadarjenih učencev pomembno vplivajo na njihovo kompetentnost za delo z njimi, saj se učitelji, ki so se izobraževali, čutijo bolj usposobljeni za odkrivanje in delo z nadarjenimi, kot tisti učitelji, ki se na tem področju niso dodatno izobraževali.

Glede na pridobljene rezultate bi učiteljem priporočali večjo udeležbo na izobraževanjih, seminarjih in konferencah na temo odkrivanja dela z nadarjenimi in talentiranimi učenci. Tako bodo pridobili vse pomembne splošne in specifične kompetence, usposobljenost za delo z nadarjenimi ter ne nazadnje večjo suverenost in samostojnost pri delu.

5 LITERATURA IN VIRI

- Artač, J., Bezić, T., Nagy, M., Purgaj, S., Žagar, D. (1999). *Koncept - Odkrivanje in delo z nadarjenimi učenci*. Ljubljana: Strokovni svet Republike Slovenije.
- Beckley, D. (1998). Gifted and learning disabled: twice exceptional students. *The National Research Center on the Gifted and Talented (1990–2013)*. Pridobljeno 28. 1. 2019, <https://nrcgt.uconn.edu/newsletters/spring984/#>.
- Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Republiki Sloveniji* (2011). Ljubljana: Pedagoški inštitut.
- Betts, G. in Neihart, M. (1988). Profiles of the gifted and talented. *Gifted child Quarterly*. Pridobljeno 21. 1. 2019, <http://www.davidsongifted.org/Search-Database/entry/A10114>.
- Bezić, T. (2006). Individualizirani program vzgojno-izobraževalnega dela za nadarjenega učenca. V T. Bezić, A. Blažič, D. Boben, M. Brinar Huš, M. Marovt, M. Nagy, D. Žagar (ur). *Odkrivanje nadarjenih učencev in vzgojno-izobraževalno delo z njimi*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Bezić, T., Blažič, A., Boben, D., Brinar Huš, M., Marovt, M., Nagy, M., Žagar, D. (2006). *Odkrivanje nadarjenih učencev in vzgojno-izobraževalno delo z njimi*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Bezić, T., Strmčnik, F., Ferbežer, I., Jaušovec, N., Dobnik, B., Artač, J., Bragato, S., Nanut Brovič, N., Pahor, N., Skrt Leban, N., (1998). *Nadarjeni, šola, šolsko svetovalno delo*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Blažič, M. (2001). Razvoj teorije nadarjenosti in refleksija v praksi. *Didactica Slovenica – Pedagoška obzorja*, 16(2), 18–33.
- Boben, D. (2006). *Identifikacija po konceptu in pripomočki zanjo*. M. Turk Škraba (ur.). *Odkrivanje nadarjenih učencev in vzgojno-izobraževalno delo z njimi* (str. 54–69). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Dobnik, B. (1998). Identifikacija nadarjenih učencev. *Psihološka obzorja*, 7(4), 5–30.
- Douglass, M., J. (2008). *Twice Exceptional: Gifted Students with Learning Disabilities Considerations Packet*. New York: Training & Technical Assistance Center. Pridobljeno 28. 1. 2019, <https://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=8&cad=rja>

&uact=8&ved=2ahUKEwjmsbA65DgAhWUIAKHaZpCtQQFjAHegQIAhAC&url=https%3A%2F%2Feducation.wm.edu%2Fcenters%2Fttac%2Fdocuments%2Fpackets%2Ftwiceexceptional.pdf&usg=AOvVaw3FjBGpvoN0Sq5D4pRPnko f.

Ferbežer, I. (2002). *Celovitost nadarjenosti*. Nova Gorica: Educa.

Ferbežer, I., Kukanja, M. (2008). *Svetovanje nadarjenim učencem*. Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.

Ferbežer, I., Težak, S., Korez, I. (2008). *Samopodoba nadarjenih otrok*. Radovljica: Didakta.

Ferk, D. (2012). Vloga razrednika pri odkrivanju in vzgojno-izobraževalnem delu z nadarjenimi učenci v 1. triletju osnovne šole. T. Bzeić (ur.), *Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci osnovne šole* (str. 134–139). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Gagne, F. (1985). Giftedness and talent: Reexamining a reexamination of the definitions. *Gifted Child Quarterly*, 29, 103–112. Pridobljeno 5. 1. 2019, https://www.researchgate.net/publication/254092876_Giftedness_and_Talent_Reexamining_a_Reexamination_of_the_Definitions.

Galbraith, J. (2000). *You know your child is gifted when...* Minneapolis: Free spirit publishing. Pridobljeno 23. 1. 2019, https://www.earlychildhoodwebinars.com/.../You-Know-Your-Child-is_

George, D. (1997). *Nadarjeni otrok kot izziv*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Germšek, K. (2015). Nadarjeni učenci in sodobne učne oblike. M. Juriševič, P. Gradišek (ur.), *Prepoznavanje nadarjenih in delo z njimi v vrtcu in šoli* (str. 151–156). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.

Izobraževanje v Sloveniji za 21. stoletje: globalna koncepcija razvoja vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji. (1991). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.

Jukić, S. (2003). *Z nadarjenimi učenci morajo delati nadarjeni učitelji*. M. Blažič (ur.). *Nadarjeni med teorijo in prakso* (str. 101–107). Novo mesto: Slovensko združenje za nadarjene Novo mesto.

- Juriševič, M. (2014). Kakšne so naše predstave o nadarjenih učencih? *Razredni pouk*, 16(2), 26–30.
- Jurman, B. (2004). *Inteligentnost, ustvarjalnost, nadarjenost*. Ljubljana: Center za psihodiagnostična sredstva.
- Kahyaoglu, M. (2013). A comparison between gifted students and non-gifted students' learning styles and their motivation styles towards science learning. *Academic Journals*, 8(12), 890–896. Pridobljeno 24. 1. 2019, www.academicjournals.org/app/.../article1379768138_Kahyaoglu.pdf.
- Kavkler, M., Košak Babuder M. (2014). Dvojna izjemnost učencev s specifičnimi učnimi težavami – izzivi za šolske strokovne delavce. M. Juriševič (ur. *Spodbudno učno okolje: ideje za delo z nadarjenimi v osnovni šoli* (str. 251–264). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
- Khalil, M., Accariya, Z. (2016). Identifying “Good” Teachers for Gifted Students. *Creative Education*, 7, 407–418. Pridobljeno 24. 1. 2019, https://file.scirp.org/Html/3-6302943_64495.htm.
- Kingore, B. (2004). *High Achiever, Gifted Learner, Creative Thinker*. Pridobljeno 22. 1. 2019, https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:Vxp8KviqwIEJ:scholar.google.com/+Szabos,+J.+gifted&hl=sl&as_sdt=0,5.
- Kocjančič, V. (2018). *Dvojna izjemnost: nadarjenost in Aspergerjev sindrom*. Magistrsko delo. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.
- Komensky, J. (1995). *Velika didaktika*. Pedagoška obzorja, Novo mesto.
- Kovač Šebart, M. (2002). *Samopodobe šole*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Kukanja Gabrijelčič, M. (2013). Nadarjeni učenci v Sloveniji, Italiji, Angliji in na Danskem – primerjava zakonodajnih in programskih izhodišč. *Šolsko polje*, 24 (3–4), 119–147.
- Kukanja Gabrijelčič, M. (2014). Država, učitelj in delo z nadarjenimi učenci: med poslanstvom in odgovornostjo. *Revija za elementarno izobraževanje*, 7, 83–97.
- Kukanja Gabrijelčič, M. (2015a). *Nadarjeni in talentirani učenci. Med poslanstvom in odgovornostjo*. Koper: Univerza na Primorskem, Pedagoška fakulteta.

- Kukanja Gabrijelčič, M. (2015b). Profesionalni razvoj učiteljev in težave pri delu z nadarjenimi učenci. *Pedagoška obzorja*, 30(1), 112–127.
- Kukanja Gabrijelčič, M. (2017). There's a gifted student in my class - what can I do? Main problems and challenges of slovenian teachers. M. Željeznov Seničar (ur.), *Talent education izobraževanje talentov* (str. 25). Ljubljana: MiB, d. o. o.
- Kukanja Gabrijelčič, M., Matahlija K. (2018). *Inkluzivno učno okolje, sodobna učna diferenciacija in nadarjeni učenci*. *Inkluzivno izobraževanje: pedagoška revija za teorijo in prakso inkluzivnega izobraževanja*, 1(3), 8–20.
- Laine, S. (2016). *Finnish elementary school teachers' perspectives on gifted education*. Doktorska disertacija. Helsinki: University of Helsinki, Faculty of Behavioral Sciences. Pridobljeno 28. 1. 2019, <https://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=10&ved=2ahUKEwj8j4GzkJHgAhUSMuwKHZfKDFkQFjAJegQICBAC&url=https%3A%2F%2Fcore.ac.uk%2Fdownload%2Fpdf%2F78562820.pdf&usg=AOvVaw2NRm mkGSN8yJQ8ZOjcs7V>.
- Lep, B. (2012). Dvojno izjemni otroci – nadarjeni učenci s specifičnimi učnimi težavami. T. Bezić (ur.), *Vzgojno-izobraževalno delo z nadarjenimi učenci osnovne šole* (str. 67–80). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Marentič Požarnik, B. (1987). *Nova pota v izobraževanju učiteljev*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- Matheis, S., Kronborg, L., Schmitt M., Preckel, F. (2017). Threat or challenge? Teacher beliefs about gifted students and their relationship to teacher motivation, *Gifted and Talented International*, 32(2), 134–160. Pridobljeno 28. 1. 2019, <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/15332276.2018.1537685>.
- McCoach, D. B., Siegle, D. (2007). What Predicts Teachers' Attitudes Toward the Gifted? *Gifted Child Quarterly*, 51(3), 246–255. Pridobljeno 25. 1. 2019, http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:LkbAtf2OifAJ:web7.pef.uni-lj.si/fileadmin/Datoteke/CRSN/branje/What_Predicts_Teachers__Attitudes_Towards_the_Gifted__2007_.pdf+&cd=4&hl=sl&ct=clnk&gl=si.

- Meško, M. (2003). *Družina – kreator nadarjenega otroka*. M. Blažič (ur.). *Nadarjeni – izkoriščen ali prezrt potencial*. (338–348). Novo mesto: Slovensko združenje za nadarjene Novo mesto.
- Nagel, W. (1987). *Odkrivanje in spodbujanje nadarjenih otrok: svetovalec za starše in učitelje*. Ljubljana: Državna založba Slovenije.
- National association for Gifted children - NAGC. *Myths about Gifted Students*. 25. 1. 2019, <https://www.nagc.org/myths-about-gifted-students>.
- National association for Gifted children - NAGC. Pridobljeno 20. 1. 2019, <http://www.nagc.org/resources-publications/resources/what-giftedness>.
- National association for Gifted children - NAGC. *Theoretical Frameworks for Giftedness*. 10. 1. 2019, <https://www.alleducationschools.com/teaching-careers/gifted-education-teacher/>.
- Page, A. (2006). *Three Models for Understanding Gifted Education*. Albany: Massey University.
- Pečjak, S., Košir, K. (2008). *Poglavja iz pedagoške psihologije: izbrane teme*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- Perković Krijan, I., Borić, E. (2015). Teachers' Attitudes Towards Gifted Students and Differences in Attitudes Regarding the Years of Teaching. *Croatian Journal of Education*, 17(1), 165–178. Pridobljeno 25. 1. 2019, <https://hrcak.srce.hr/file/202954>.
- Počkar, N. (2012). Politika dela z nadarjenimi otroki. *Vodenje v vzgoji in izobraževanju*, 10(1), 91–100. Pridobljeno 22. 1. 2019, solazaravnatelj.si/ISSN/1581-8225/2012_1a.pdf.
- Pogačnik, A. (ur.), (2008). *Slovar slovenskega knjižnega jezika*. Ljubljana: DZS.
- Pravilnik o izvajanju diferenciacije pri pouku v osnovni šoli. (2006). Uradni list RS, št. 63/06 in 40/12 – ZUJF. Pridobljeno 22. 1. 2019, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=PRAV7711>.
- Pušnik, M., Žarkovič Adlešič, B., Bizjak, C. (2002). *Razrednik v osnovni in srednji šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Rowley, J. L. (2002). Teacher effectiveness in the education of gifted students: A Comparison of Trained Students, Trainee and Untrained Teachers of Gifted and Talented. Doktorska disertacija. Sydney: The University of New South

- Wales. Pridobljeno 23. 1. 2019, unsworks.unsw.edu.au/fapi/datastream/unsworks:39351/SOURCE01?view=tr ue.
- Strmčnik, F. (1993). *Učna diferenciacija in individualizacija v naši osnovni šoli*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo in šport.
- Strmčnik, F. (2001). *Didaktika: osrednje teoretične teme*. Ljubljana: Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.
- Težak, S. (2008). Kdo so nadarjeni? V I. Ferbežer, S. Težak in I. Korez (ur.), *Nadarjeni otroci*. Radovljica: Didakta.
- Tirri, K. (2008). Who should teach gifted students? *Revista Española de Pedagogía*, 66 (240), 315–324. Pridobljeno 24. 1. 2019, <https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/2663223.pdf>.
- Trail, A., B. (2011). *Twice exceptional children: understanding, teaching and counseling gifted students*. USA: Prufrock Press Inc.
- Ule, M. (2004). *Socialna psihologija*. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.
- Vajngerl, S. (2015). Nadarjenost v kombiniranih oddelkih. M. Juriševič, P. Gradišek (ur.), *Prepoznavanje nadarjenih in delo z njimi v vrtcu in šoli* (str. 147–150). Ljubljana: Pedagoška fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Weinert, F. E. (2000). Foreword. K. A. Heller, F. J. Monks, R. J. Sternberg, R. F. Subotnik (ur.). *International Handbook of Giftedness and Talent* (str. 11–13). Oxford: British Library.
- Winner, E. (2005). *Darovita djeca: Mitovi i stvarnost*. Buševac: Ostvarjenje. d. o. o.
- Zakon o osnovni šoli. (1996). Uradni list RS, št. 81/06. Pridobljeno 20. 1. 2019, <http://www.pisrs.si/Pis.web/pregledPredpisa?id=ZAKO448>.
- Zore, K. (2017). Teaching of efficient learning strategies - training for teachers. M. Željeznov Seničar (ur.), *Talent education – izobraževanje talentov* (str. 154–156). Ljubljana: MiB, d. o. o.
- Žagar, D. (2001). Kdo so nadarjeni učenci? *Vzgoja in izobraževanje*. 32(2), 4–7.
- Žagar, D. (2005). *Značilnosti nadarjenih otrok, njihovo odkrivanje in izobraževanje*. G. Jurak (ur.). *Športno nadarjeni otroci in mladina v slovenskem šolskem sistemu* (str. 9–23). Ljubljana: Fakulteta za šport, Inštitut za kineziologijo.

Kristanc, Nina (2019): *Izzivi učiteljev pri delu z nadarjenimi učenci*. Magistrsko delo. Koper: UP PEF.

Žagar, D. (2012). *Drugačni učenci*. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.

Žolnir, N. (20. 12. 2010) "*Ni dobro, če se učenci dolgočasijo*". Pridobljeno 13. 1. 2019, <https://www.delo.si/novice/slovenija/ni-dobro-ce-se-ucenci-dolgocasijo.html>.

6 PRILOGE

6.1 Anketni vprašalnik

Spoštovani!

Sem Nina Kristanc, študentka Inkluzivne pedagogike na Pedagoški fakulteti v Kopru. V okviru magistrskega dela raziskujem, s kakšnimi izzivi se srečujejo osnovnošolski učitelji, ki imajo v svojih oddelkih nadarjene učence. Izpolnjevanje ankete Vam bo vzelo nekaj minut, rezultati pa bodo uporabljeni zgolj v študijske in raziskovalne namene in mi bodo v veliko pomoč. Sodelovanje je anonimno. Za odgovore se Vam vnaprej lepo zahvaljujem.

XSPOL – Spol:

- Moški
- Ženski

XSTAR2a41 – Koliko let izkušenj imate s poučevanjem?

- Do 5 let
- 6–10 let
- 10–15 let
- Več kot 15 let

Q1 – Izobrazba

- Vzgojitelj predšolskih otrok
- Profesor razrednega pouka
- Profesor predmetnega pouka
- Zaposleni v šolski svetovalni službi
- Drugo

XIZ1a2 – Kje poučujete?

- Razredna stopnja
- Predmetna stopnja
- Šolska svetovalna služba
- Drugo:

Q2 – Šola, na kateri poučujete, se nahaja:

- V mestnem okolju
- Na podeželju

Q3 – Ali ste se kdaj udeležili izobraževanja, seminarja ali konference na temo odkrivanja in dela z nadarjenimi učenci?

- Da
 Ne

IF (1) Q3 = [1]

Q4 – Koliko izobraževanj s tematiko nadarjenosti ste se udeležili?

- Enega
 Dva do pet
 Več kot pet

Q5 - Ali menite,

	Da	Ne	Ne vem
da imate v razredu nadarjenega učenca?	☐	☐	☐
da znate prepoznati značilnosti nadarjenih učencev?	☐	☐	☐
da je z nadarjenim učencem potrebno delati individualno?	☐	☐	☐
da nadarjen učenec zmore sam realizirati svoje potenciale?	☐	☐	☐
da imajo nadarjeni na čustveno socialnem področju večje težave v primerjavi z vrstniki?	☐	☐	☐
da je učenec z Downovim sindromom lahko nadarjen?	☐	☐	☐
da je učenec z avtizmom lahko nadarjen?	☐	☐	☐
da nadarjen učenec lahko postane egoističen in domišljav, če mu je namenjena posebna pozornost?	☐	☐	☐
da so starši v največji meri odgovorni za razvoj nadarjenosti pri učencu?	☐	☐	☐
da lahko nadarjenega učenca uspešno poučuje le nadarjen učitelj?	☐	☐	☐
da so nadarjeni učenci pomembni za prihodnost naše države?	☐	☐	☐

IF (2) Q5a = [2]

Q6 – Ali pri pripravi Individualiziranega učnega programa za nadarjenega učenca

	Ne	Da
sodelujete s starši?	☐	☐
sodelujete z učencem?	☐	☐
sodelujete z drugimi učitelji, ki učenca poučujejo?	☐	☐
sodelujete s šolsko svetovalno službo?	☐	☐

Q7 – Katere značilnosti menite, da so tipične za nadarjene učence (izberite vsaj 5 trditev).

Možnih je več odgovorov

- Prevladuje intuicija
- Analitično mišljenje
- Prevladuje fantazija
- Enostavne rešitve
- Ideološka usmerjenost
- Prevladuje logika
- Konkretnost
- Neprilagodljivost in nepopustljivost
- Ideološka usmerjenost
- Emocionalna neprizadetost
- Antropološka usmerjenost
- Prevladuje razum
- Abstraktnost
- Prilagodljivost in popustljivost
- Sintetično mišljenje
- Ljubosumno čuvanje lastnega znanja
- Globalna usmerjenost
- Emocionalna prizadetost
- Zapletene rešitve
- Potreba po posredovanju znanja

Q8 – Označite, v kolikšni meri menite, da ste usposobljeni za:

	Sploh nisem usposobljen /a	Nisem usposobljen /a	Sem usposobljen /a	Sem zelo usposobljen /a
Prepoznavanje nadarjenih učencev	☐	☐	☐	☐
Prepoznavanje dvojno izjemnih učencev	☐	☐	☐	☐
Pripravo Individualiziranega programa za nadarjenega učenca	☐	☐	☐	☐
Pripravo učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela	☐	☐	☐	☐
Pripravo obogatitvenega gradiva	☐	☐	☐	☐
Svetovalno delo z nadarjenim učencem (čustveno socialno področje, samopodoba, učne težave, poklicna orientacija ...)	☐	☐	☐	☐

Q9 – Na katerem področju, menite, da potrebujete največ strokovne pomoči?

	Ne potrebujem	Potrebujem	Zelo potrebujem
Prepoznavanje dvojno izjemnih učencev	☐	☐	☐
Prepoznavanje značilnosti nadarjenih učencev	☐	☐	☐
Priprava učno diferenciranega vzgojno-izobraževalnega dela	☐	☐	☐
Priprava obogatitvenega gradiva	☐	☐	☐